

Франсоаз Саган

Добър ден, тъга

ФРАНСОАЗ САГАН ДОБЪР ДЕН, ТЪГА

Превод: Елка Лазарова

chitanka.info

Франсоаз Саган (1935–2004), една от иконите на съвременната литература, прави невероятен бум с първата си творба, „Добър ден, тъга“, която мигновено взривява книжния пазар. Причината е не само в качеството на романа, трепетен и четивен, лек и същевременно дълбок, но и в това, че авторката е едва осемнайсетгодишна — а преплетените любовни истории на нейните герои са описани с неприсъща за подобна възраст зрелост, трезвост и дори с нежен цинизъм. Франсоа Мориак нарича младата писателка „чаровно малко чудовище“, романът е преведен на десетки езици и се превръща в мегаселър по цял свят. Дори в САЩ, където интересът традиционно се ограничава най-вече до англоезичната литература, само за две години са продадени милион и сто хиляди екземпляра.

Следват „Обичате ли Брамс?“, „След месец, след година“, „Дивните облаци“, „Усмивка почти“ и още множество романи и сборници с разкази, белязани от неизменен успех, и в които Франсоаз Саган все така обаятелно пресъздава картината на безделно-сладкия и бляскав парижки живот, където любови изгряват и изтляват, а героите умеят да обичат, но умеят и да загърбват с усмивка изразходваните чувства.

Горещо лято, красива вила на Лазурния бряг, лукс и безделие. Привлекателен вдовец в зряла възраст и седемнайсетгодишната му дъщеря прекарват почивката си заедно, несмуцавани от предразсъдъци, еднакво лекомислени и отдадени на удоволствията.

До деня, в който се появява Ан — и драмата навлиза в живота им.

Искри и притаеност, сетивност на зверче и издържана, стройна интрига... Героите на Франсоаз Саган съчетават овладяност в духа на френския рационализъм с младежката и невинна страст към блясъка и стихийността.

Джон Ъпдайк

Любовта е като болест, като интоксикация. Мисля, че хората могат да бъдат щастливи заедно известно време, но никога — цял живот.

Франсоаз Саган

НЕПОСРЕДСТВЕН ЖИВОТ

Сбогом, тъга,
добър ден, тъга,
изписана сред линиите на
тавана,

изписана в обичните очи.
Ти не си докрай нищета,
защото и в най-бедните устни
прозираш
в усмивка.

Добър ден, тъга.
Любов на влюбени тела,
могъщество на любовта,
което ражда обичливост
подобна на чудовище без тяло

—

разочарована глава.
Тъга — прекрасен лик.

Пол
Елюар

ПЪРВА ЧАСТ

ПЪРВА ГЛАВА

Колебая се да нарека с красивото, строго име тъга непознатото чувство, смутно и благо, което ме обсебва. То е тъй цялостно, тъй себично, че почти се срамувам от него, а досега тъгата винаги ми се е струвала достойна. Не съм познавала нея, а само скуката, съжаленията, по-рядко — угризенията. Днес нещо ме обгръща като коприна, дразнеща и мека, и ме отделя от другите.

През онова лято бях седемнайсетгодишна и безоблачно щастлива. „Другите“ бяха баща ми и Елза, неговата любовница. Нека веднага поясня това положение, което отстрани би могло да изглежда неловко.

Баща ми беше на четирийсет години, вдовец от четиринайсет; младееше, преливаше от жизненост и възможности, и когато две години по-рано завърших пансион, нямаше как да не проявя разбиране, че има връзка с жена. По-мъчно ми бе да приема, че последната биваше сменяна на шест месеца. Но очарованието му, новият лесен живот и собствената ми нагласа скоро ми помогнаха да свикна и с това. Баща ми беше лековат, но с делови умения; проявяваше неизчерпаемо любопитство, но бързо се отегчаваше. Жените го харесваха. Не се затрудних да го обикна, и то нежно, понеже беше мил, великодушен, весел и преизпълнен с любов към мен. Не си представям по-добър, нито по-забавен приятел. Тогава, в ранното лято, той бе дотолкова внимателен с мен, че дори ме попита дали не възразявам да прекараме почивката с Елза, настоящата му любовница. Нямах друг изход освен да го поощря, тъй като знаех, че не може без жени, пък и Елза нямаше да ни досажда. Тя беше високо червенокосо момиче с доста лек нрав, статистка в киното и в баровете по Шанз-Елизе. Беше приятна, не особено умна и без големи изисквания. Впрочем двамата с баща ми така се радвахме, че заминаваме, та не се получиха никакви разногласия. Той бе наел на Средиземноморския бряг голяма бяла вила, уединена и прелестна, за която си мечтаехме още от първите юнски горещини. Тя се издигаше на скалист нос, а от шосето я отделяше борова горичка; козя пътека се спускаше до златисто

заливче, опасно от червеникави скали, между които се плискаше морето.

Първите дни бяха чудни. Прекарвахме часове на плажа, изнемогващи от жегата, и постепенно добивахме здрав загар — с изключение на Елза, която изгаряше и се белеше болезнено. Баща ми правеше сложни упражнения с краката, за да смъкне коремчето си, несъвместимо с донжуановските му наклонности. От зори бях във водата, хладка и прозрачна вода, в която се гмурках и изтощавах в безразборни движения, за да измия от себе си всички сенки, всички прахоляци на Париж. Излягах се на пясъка, гребвах от него в шепа, оставях го да изтече между пръстите ми — жълтеникава гальовна струйка. Казвах си, че той изтича като времето, че това е простичка мисъл и че е приятно да ти минават през ума простички мисли. Беше лято.

На шестия ден видях Сирил за пръв път. Той плаваше с малка платноходка успоредно на брега и се преобърна точно пред заливчето. Помогнах му да извади вещите си от водата и между изблиците смях узнах, че се нарича Сирил, че е студент по право и че прекарва ваканцията с майка си в една от съседните вили. Беше средиземноморски тип, много смугъл, с открито лице и нещо уравновесено и покровителствено, което ми допадна. А иначе отбягвах питомците на университета, твърде резки, прекалено заети със собствената си личност и най-вече с младостта си — в нея те намираха сюжет за драма или оправдание за отегчението си. Не обичах младежите. Пред тях далеч предпочитах приятелите на баща ми — четирийсетгодишни мъже, които разговаряха с мен кавалерски и с умиление, засвидетелстваха ми нежност и на баща, и на любовник. Сирил обаче ми хареса. Беше висок и на моменти красив, с красота, която вдъхваше доверие. Без да споделям нетърпимостта на баща ми към грозотата, заради което често общувахме с глупаци, изпитвах своего рода смущение и отчужденост пред хората, лишени от всякаква физическа привлекателност — тяхното примирение, че не са харесвани, ми се струваше непристоен недъг. Защото нима търсехме друго, освен да бъдем харесвани? Дори днес не съм наясно дали в това пристрастие към завоеванията се крие излишък от жизненост, жажда за власт или пък подмолна, ненаказана потребност да се самодокажем и да намерим подкрепа.

На тръгване Сирил предложи да ме учи да управлявам платноходка. Прибрах се за вечеря, погълната от мисли за него и почти не участвах в разговора. След като станавме от трапезата, отидохме, както винаги, да се изтегнем на шезлонгите на терасата. Небето беше обсипано със звезди. Гледах ги със смътната надежда, че ще преварят времето си и ще започнат да падат, образувайки лъчисти бразди. Ала беше едва началото на юли и те не помръдваха. Из чакъла на терасата свиреха щурци. Навярно бяха хиляди, упоени от зноя и от луната, щом по цели нощи издаваха странния си звук. Бяха ми обяснили, че те всъщност триели едно о друго твърдите си надкрилия, но аз предпочитах да си внушавам, че тази гърлена, дълбока песен е инстинктивна като зова на котките през март. Тъкмо тогава баща ми се прокашля и се надигна от шезлонга.

— Искам да ви съобщя, че ще имаме гости — рече.

Отчаяно затворих очи. Наистина, такова спокойствие не можеше да продължи безконечно.

— Бързо кажете кой! — възкликна Елза, всякога жадна за светски прояви.

— Ан Ларсен — отвърна баща ми и се извърна към мен.

Погледнах го, твърде изумена, за да реагирам.

— Бях я поканил да дойде, ако се почувства уморена от модните си колекции, и тя... ами тя пристига.

Умът ми не го побираше. Ан Ларсен беше стара приятелка на горката ми майчица и с баща ми не поддържаше почти никакви отношения. Все пак две години по-рано, след излизането ми от пансиона, баща ми, който се чудеше какво да прави с мен, ме прати при нея. За една седмица тя ме облече с вкус и ме научи на обноски. Това ми вдъхна пламенно възхищение, което тя умело пренасочи към един младеж от своята среда. И тъй, аз ѝ дължах първите си елегантни тоалети и първата си любов, та изпитвах дълбока признателност към нея. На четирийсет и две години тя беше много привлекателна и много търсена жена с красиво лице, гордо, уморено и безразлично. Именно безразличието бе единственото, за което можеше да бъде упрекната. Тя беше любезна и далечна. Всичко у Ан говореше за овладени чувства и душевно спокойствие, което действаше смущаващо. Макар и разведена, свободна, не беше известно да има любовник. Впрочем ние не се движехме в едни и същи кръгове: тя общуваше с изискани, умни,

ненатрапчиви личности, а ние — с шумни, жадни за живот хора, от които баща ми не искаше друго, освен да бъдат красиви или забавни. Смятам, че тя донякъде презираше баща ми и мен заради пристрастието ни към развлеченията и към всичко повърхностно, тъй както презираше крайностите изобщо. Събирахме се само на делови вечери — тя се занимаваше с висша мода, а баща ми с реклама, — а иначе връзката се поддържаше само благодарение на спомена за майка ми и на моите усилия, защото въпреки страхопочитанието си аз много ѝ се възхищавах. Тъй или иначе, ненадейното ѝ посещение ми се струваше досадно, като имах предвид присъствието на Елза и представите на Ан за моето възпитание.

Елза се качи да си легне след безброй въпроси за мястото на Ан в светското общество. Останах насаме с баща си и приседнах на стъпалата, в краката му. Той се наведе и положи длани на раменете ми.

— Защо си такава вейка, милинка? Приличаш на диво коте. Ще ми се да имам хубава щерка, русокоса, пухкава, с ясни очи...

— Не е там въпросът — прекъснах го. — Защо си поканил Ан? И защо тя е приела?

— Ами за да види стария ти баща, например. Знае ли човек...

— Ти не си от мъжете, интересни за Ан — казах.

— Тя е прекалено умна. И се самоуважава. Ами Елза? Помисли ли за Елза? Представяш ли си разговор между Ан и Елза? Аз — не.

— Съвсем не съобразих — призна той. — Наистина е ужасно. Сесил, пиленце, да вземем да се върнем в Париж, а?

Смееше се тихо и ме потупваше по тила. Обърнах се и го изгледах. Тъмните му очи блестяха, закачливи бръчици се очертаваха в крайчеца им, устните му се извиваха шеговито. Напомняше ми на фавн. Разсмях се и аз, както всеки път, когато той си създаваше усложнения.

— Моята вечна съмишленица — рече той. — Как бих се оправил, ако те нямаше?

И гласът му звучеше тъй убедено, тъй нежно, та разбрах, че би страдал без мен. До късно през нощта разговаряхме за любовта и свързаните с нея усложнения. За баща ми те бяха въображаеми. Той последователно отхвърляше понятията вярънност, тежест, обвързаност. Обясняваше ми, че били произволни и ялови. Ако друг ми твърдеше същото, щях да се шокирам. Знаех обаче, че при него това становище

не изключва нито нежността, нито всеотдайността — чувства, които го завладяваха особено лесно поради желанието му да са преходни и познанието му, че са такива. Подобен възглед ми допаднаше: кратки, бурни и отшумяващи трепети. Не бях във възрастта, когато верността е блазнеща. От любовта бях изпитала малко неща: срещи, целувки и отегчения.

ВТОРА ГЛАВА

Ан щеше да пристигне най-рано след седмица. Оползотворих последните дни на истинска почивка. Бяхме наели вилата за два месеца, но си знаех, че щом Ан се появи, пълна отмора няма да има. Ан придаваше на нещата очертания, а на думите — смисъл, който баща ми и аз на драго сърце оставяхме да ни се изплъзва. Тя въвеждаше норми за добър вкус и приличие и човек без да ще ги осъзнаваше от начина, по който тя рязко се отдръпваше и засегнато се смълчаваше, от изразенията ѝ. Беше и възбуждащо, и уморително, но в крайна сметка унижително, понеже чувствах, че е права.

Решено бе в деня на идването ѝ баща ми и Елза да я посрещнат на гарата във Фрежю. Аз твърдо отказах да участвам в начинанието. Баща ми вдигна ръце от мен и изпокъса всички гладиоли от градината, за да ѝ ги поднесе. Само го посъветвах Елза да не държи букета. След като тръгнах, в три часа слязох на плажа. Легнах на пясъка и вече се унасях, когато ме разбуди гласът на Сирил. Отворих очи: небето беше бяло, размито от жегата. Не откликнах на Сирил, нямах желание да говоря с него, нито впрочем с когото и да било. Бях прикована към пясъка от цялата мощ на лятото, с натежали ръце и пресъхнала уста.

— Да не сте мъртва? — попита той. — Отдалеч изглеждахте като изхвърлена от морето отломка, самотна и изоставена...

Усмихнах се. Той седна до мен и сърцето ми затуптя отсечено, глухо, защото при движението ръката му докосна рамото ми. През изминалата седмица моите блестящи ветроходни маневри десетократно ни бяха преобръщали прегърнати във водата, без да изпитам и най-малкия смут. А днес бяха достатъчни горещината, просъницата, непохватността му, и нещо в мен тихо се раздираше. Извърнах глава към него. Той ме наблюдаваше. Започвах да го опознавам: беше уравновесен и по-нравствен, отколкото е обичайно за възрастта му. Ето защо го шокираше нашата особена семейна троица. Беше твърде добър или твърде плах, за да ми го каже, но го долавях по неприязнените, коси погледи, с които стрелкаше баща ми. Би му допаднало да се разкъсам душевно от положението. Аз обаче не

изпитвах нищо подобно и единственото, което ме разкъсваше в този миг, бяха очите му и лудешките удари на сърцето ми... Той се надвеси над мен. Припомних си последните дни, упованието и спокойствието, та съжалих за порива на тези широки, доста плътни устни.

— Сирил — казах, — беше ни тъй хубаво...

Той ме целуна нежно. Взрях се в небето, а после престанах да виждам друго освен червени искри, които избухваха под стиснатите ми клепачи. Топлината, шеметът, вкусът на първите целувки и въздишките запълниха дълги минути. Прозвуча автомобилен клаксон и ние отскочихме един от друг като че вършехме престъпление. Оставих Сирил, без да продумам, и се изкачих към къщата. Бързото завръщане ме изненадваше: навярно Ан бе изпуснала влака. Но я заварих на терасата, току-що бе слезла от колата си.

— Та това е замъкът на Спящата красавица! — възкликна тя. — Колко сте черна, Сесил! Радвам се да ви видя.

— Аз също — отвърнах. — От Париж ли идвате?

— Предпочетох да пътувам с кола и съм капнала.

Заведох я в стаята ѝ. Отворих прозореца с надеждата да зърна лодката на Сирил, но тя бе изчезнала. Ан седеше на леглото. Под очите ѝ забелязах леки сенки.

— Вилата е прелестна — въздъхна тя. — Къде е стопанинът?

— Отиде да ви посрещне на гарата с Елза.

Тъкмо поставях куфара ѝ на един стол и обръщайки се към нея, се сепнах. Лицето ѝ беше разстроено, устните трепереха.

— Елза Макенбург? Той е довел тук Елза Макенбург?

Не намерих какво да ѝ отговоря. Гледах я слисано. Лицето ѝ, което не познавах другояче освен спокойно и овладяно, сега се разголваше пред моето изумление. Тя бе втренчена в мен през образите, породени от думите ми. Най-сетне ме съзря и изви глава.

— Трябваше да ви предупредя — рече, — но бързах да потегля, бях толкова уморена...

— А сега... — допълних машинално.

— Сега какво? — отрони тя.

Погледът ѝ беше въпросителен и презрителен. Нищо не беше се случило.

— Ами сега сте тук — казах глупаво и потрих ръце.

— Знаете ли, много съм доволна, че сте тук. Чакам ви долу, ако ви се пие нещо, барчето е заредено.

Излязох, като продължавах да мънкам неразбрано, и слязох по стълбата с объркани мисли. Какво означаваха смутеното изражение, развълнуваният глас, мимолетната ѝ слабост? Разположих се на един шезлонг и затворих очи. Помъчих се да си представя всички непоклатими, успокоителни образи на Ан: ирония, непринуденост, тежест.

Новооткритият ѝ уязвим образ ме трогваше и същевременно ме дразнеше. Дали обичаше баща ми? Възможно ли беше да го обича? Нищо у него не съответстваше на нейните вкусове. Той беше безхарактерен, лекомислен, понякога дори малодушен. А може би всичко бе плод на умората от пътуването и възмущение от морално естество. Прекарах цял час в догадки.

В пет часа баща ми пристигна с Елза. Наблюдавах го, докато слизаше от колата. Опитах се да прозра дали е допустимо Ан да го обича. Той крачеше към мен бързо, леко отметнал глава назад. Усмиваше се. Помислих си, че е съвсем възможно Ан да го обича, че е обичлив за всекиго.

— Ан я нямаше — подвикна ми той. — Дано не е паднала от вагона.

— Тя си е в стаята — рекох. — Дойде с кола.

— Така ли? Чудесно! Тогава ѝ занеси букета.

— Купили сте ми цветя? — обади се гласът на Ан. — Колко мило!

Слизаше по стълбата да го пресрещне, естествена, усмихната, облечена в рокля, която сякаш не бе лежала в куфар. Печално си казах, че идва едва след като е чула колата, а можеше да го стори малко по-рано, за да си поговорим, та дори и за изпита, на който впрочем ме бяха скъсали. Като се сетих за последната подробност, се утеших за пропуска на Ан.

Баща ми се завтече към нея, целуна ѝ ръка.

— Четвърт час стоях на перона с букета в ръка и с глупава усмивка на лицето. Слава Богу, че сте тук! Познавате ли Елза Макенбург?

Извърнах очи.

— Мисля, че сме се виждали — каза Ан, от любезна по-любезна.
— Стаята е прекрасна, много мило от ваша страна, че ме поканихте, Ремон, бях страшно уморена.

Баща ми се окопитваше. В неговите очи всичко беше наред. Бъбреше, отваряше бутилки. А пред моите очи последователно се мяркаха пламенните лица на Сирил и на Ан — две лица с отпечатък на буйна страст — и се чудех дали почивката ще е тъй безметежна, колкото твърдеше баща ми.

Първата вечеря мина много весело. Баща ми и Ан разговаряха за общите си познати, малобройни, но живописни. Забавлявах се до момента, в който Ан заяви, че съдружникът на баща ми бил микроцефал. Той доста си пийваше, но беше симпатяга и тримата с баща ми и него си прекарвахме славно.

Възразих:

— Ломбар е забавен, Ан. Винаги ме развлича.

— Все пак ще признаете, че това не е признак за пълноценност, а дори и хуморът му...

— Той може би притежава своеобразен ум, който не отговаря на общоприетите представи, но...

Тя ме прекъсна със снизходително изражение:

— Това, което наричате своеобразие на ума, всъщност отразява степента на неговата зрелост.

Краткото безпрекословно определение ме очарова. За мен някои фрази излъчват особена проникновеност, която ме запленива, дори да не я схващам напълно. Думите на Ан ми вдъхнаха желанието да имам подръка бележник и молив. Казах й го. Баща ми се разсмя.

— Ти поне не си злопаметна.

Не можех и да бъда, тъй като Ан не беше жлъчна. Усещах я твърде безстрастна, а преценките й нямаха точния прицел и ехидните нотки на неприязънта, от което само ставах по-съкрушителни.

Първата вечер Ан сякаш не забеляза непринудеността — умишлена или не — на Елза, която се прибра в спалнята на баща ми. Беше ми донесла пуловер от последната си модна колекция, но не ме остави да й благодаря. Благодарностите я отегчаваха, а тъй като моите бездруго не бяха на висотата на възторга ми, не се престарах.

— Тая Елза е приятно момиче — рече ми, преди да изляза.

Гледаше ме право в очите, без усмивка, търсеше у мен някакво внушение, което за нея бе важно да изличи от съзнанието ми. Длъжна бях да забравя по-раншния й рефлекс.

— Да, да, тя е очарователна... хм... млада дама, симпатична и изобщо.

Пелтечех. Ан се разсмя, а аз отидох да си легна ядосана. Заспах с мисълта за Сирил, който сега може би танцуваше в Кан с разни момичета.

Давам си сметка, че прескачам подробности, че неволно подминавам основното: присъствието на морето, безспирния му ритъм, слънцето. Не съм способна да обрисувам и четирите липи в двора на провинциалния пансион, тяхното ухание и усмивката на баща ми на гарата, когато три години по-рано се завърнах от пансиона — усмивка, която беше смутена, понеже носех плитки и бях облечена в почти черна рокля. А после, в колата — избликът му на радост, внезапна и тържествуваша, понеже имах неговите очи, неговата уста и щях да му бъда най-скъпа, най-неповторима играчка. Аз не знаех нищо: той щеше да ме въведе в Париж, в лукса, в лесния живот. На парите дължа повечето от тогавашните си радости: удоволствието от пробег с бърза кола, от хубава нова рокля, от покупката на плочи, книги, цветя. Все още не се срамувам от тези достъпни радости и впрочем ги наричам достъпни само защото съм чувала да се казва, че са такива. По-склонна съм да съжалявам за скърбите и духовните сътресения, да се отричам от тях. Пристрастието към наладата, към щастието, е единствената постоянна черта в моя характер. Навярно не съм чела достатъчно? Ала в пансион е разрешен само прочитът на поучителни произведения. В Париж пък не ми оставаше време — след лекциите приятелите ме замъкваша на кино: не знаех имената на актьорите и те ми се чудеха. Или седяхме на слънце, в кафенета на открито — вкусах удоволствието да се слея с тълпата, да пия, да бъда с някой, който ме гледа в очите, държи ме за ръката, а после ме отвежда далеч от същата тълпа. Вървахме по улиците до дома ми. Там той ме придърпваше в някой вход и ме целуваше — откривах сладостта на целувките. Не свързвам тези спомени с определено име. Жан, Юбер, Жак... Имена, общи за всички млади момичета. Вечер съзрявах, ходех с баща ми по заведения, където не ми беше мястото; посетителите бяха странна смесица, но аз се забавлявах, а и забавлявах

околните — поради възрастта си. След като си тръгнем, баща ми обикновено ме изпращаше до вкъщи и отиваше да съпроводи някоя приятелка. Не го чувах да се прибира.

Не бих искала да излезе, че в любовните си връзки е проявявал каквато и да било показност. Той просто не ги криеше от мен или поточно не прибегваше до никакво благопристойно или лъжливо обяснение, за да оправдае честото присъствие на една или друга жена в дома ни, или пък нейното преселване там... за щастие, временно! Тъй или иначе, нямаше начин да остана дълго в неведение относно естеството на отношенията му с „гостенките“, а той навярно държеше да запази доверието ми, пък и си спестяваше мъчително напъване на въображението, така че подходът му беше безпогрешен. Единственият недостатък на цялото положение бе, че за известно време ми внуши трезвост и цинизъм по отношение на любовта, които предвид възрастта ми и оскъдния житейски опит вероятно са били по-скоро смешни, отколкото смущаващи. На драго сърце си повтарях афоризми като например следния, на Оскар Уайлд: „Единственото ярко и свежо нещо, което се е запазило днес, е порокът.“ Присвоявах си тази мисъл, дълбоко убедена в истинността ѝ, далеч повече отколкото ако я прилагах на дело. Вярвах, че животът ми може да се ръководи и вдъхновява от нея, да я осъществява като порочен идеал. Забравях спокойните промеждутъци и положителните делнични вълнения. В мечтите си виждах живот, изтъкан от низост и безчестие.

ТРЕТА ГЛАВА

На другата заран ме събуди слънчев лъч, полегат и топъл, който се вмъкна в леглото ми и сложи край на обсадата от странни и смутни сънища. В полудрямка се помъчих да отмахна с длан от лицето си напористия зной, но се отказах. Беше десет часът. Слязох по пижама на терасата и там заварих Ан, която прелистваше вестници. Забелязах, че е леко, съвършено гримирана. Навярно никога не си позволяваше истинско отпускане. Тъй като не ми обръщаше внимание, аз спокойно се разположих на стъпалата с чаша кафе и портокал, потапяйки се в сладостта на утрото — впирах зъби в портокала, захарен сок бликваше в устата ми, сетне отпивах глътка горещо кафе, а после пак вкусах хладината на плода. Сутрешното слънце сгръваше косите ми, оглаждаше гънките от чаршафа по кожата ми. След пет минути щях да се потопя в морето. Стресна ме гласът на Ан:

— Сесил, няма ли да хапнете?

— На закуска предпочитам само да пийна нещо, понеже...

— Трябва да напълнеете с три кила, за да добиете вид. Страните ви са хлътнали и ребрата ви се броят. Идете да си намажете няколко филии.

Примолих ѝ се да не ме измъчва с филии и тя тъкмо се канеше да ми докаже, че филиите са от първа необходимост, когато се появи баща ми във великолепия си халат на точки.

— Каква прелестна гледка! — възкликна. — Две чернооки момичета си говорят за закуски.

— Момичето е само едно, уви! — отвърна Ан със смях. — Аз съм ваша връстница, драги ми Ремон.

Баща ми се наведе и пое ръката ѝ.

— Все същата проклетийка — промълви нежно и видях как миглите на Ан запърхаха като при неочаквана милувка.

Използвах положението, за да се измъкна. На стълбите се натъкнах на Елза. Тя явно ставаше от сън, клепачите ѝ бяха подпухнали, а устните — бледи посред пламналото от слънчево изгаряне лице. За малко да я спра, да ѝ кажа, че долу е Ан с чиста и

поддържана кожа, която навярно ще почернее с мярка и без поражения. Ала тя несъмнено щеше да ме разбере криво: беше на двацет и девет години, тоест с тринайсет години по-млада от Ан и това ѝ се струваше решаващ коз.

Взех си банския и тичешком се спуснах в заливчето. За мое учудване Сирил вече бе там, седнал в лодката. Посрещна ме със сериозен вид и ме улови за ръцете.

— Исках да ви се извиня за вчера — рече.

— Аз си бях виновна — отговорих.

Изобщо не се чувствах притеснена и тържественият му израз ме изненадваше.

— Много ме е яд на себе си — продължи той и тласна лодката в морето.

— Няма защо — възразих бодро.

— Напротив!

Вече бях в лодката. Той стоеше прав, до колене във водата, опираше се с длани о борда като на свидетелска банка. Разбрах, че няма да се качи, докато не изкаже каквото си е наумил, и се втренчих в него с подobaващо внимание. Добре познавах лицето му, в което преоткривах своето. Помислих си, че е двацет и пет годишен, че навярно се възприема като прелъстител и ме досмеша.

— Не се смейте — обади се той. — Снощи място не можех да си намеря. Вие нямате никаква защита против мен — нито баща ви, нито оная жена, нито пример за подражание... Ако бях последен мръсник, не би имало разлика — пак щяхте да ми вярвате...

Дори не беше смешен. Чувствах, че е добър и готов да ме обича, че ще ми е хубаво да го обичам. Обвих врата му с ръце, долепах буза до неговата. Раменете му бяха широки, усещах коравото му тяло.

— Колко сте миличък, Сирил — прошепнах. — За мен сте като брат.

Той ме прегърна с глухо, гневно възклицание и нежно ме повдигна от лодката. Държеше ме във въздуха, притисната в обятията му, главата ми лежеше на рамото му. В този миг го обичах. Сред утринната светлина той беше загорял, благ и гладък като мен, закриляше ме. Когато устата му потърси моята, се разтреперих като него и в целувката ни нямаше гузност или срам, само дълбоко търсене, прекъсвано от шепот. Изплъзнах му се и доплувах до лодката, която

течението отнасяше. Потопих лице във водата, за да се съвзема и освежа. Водата беше зелена. Преливах от щастие, от пълно безгрижие.

В единайсет и половина Сирил си тръгна, а по козята пътечка се зададох баща ми и неговите жени. Той вървеше между двете, като последователно им подаваше ръка с присъщите му непринуденост и отзивчивост. Ан беше по хавлия, спокойно я свали и легна отгоре, докато ние я наблюдавахме изпитателно. С тънък кръст и съвършени крака, единственият ѝ минус беше едва забележимото повяхване. Вероятно външността ѝ беше плод на дългогодишни грижи и поддръжка; машинално смигнах одобрително на баща ми, вдигайки вежди. За моя почуда той не ми откликна и притвори клепачи. Горката Елза беше в плачевен вид и се мажеше с плажно масло. Не давах на баща си повече от седмица, за да... Ан изви глава към мен:

— Сесил, защо ставате толкова рано тук? В Париж се излежаваште до обед.

— Там ме чакаше работа — казах. — Това ми подкосяваше краката.

Тя не се усмихна: усмихваше се само когато ѝ се искаше, никога от любезност, за разлика от другите хора.

— А изпитът?

— Скъсаха ме! — отговорих ведро. — Скъсаха ме, и още как!

— Трябва непременно да го вземете през октомври.

— Защо? — намеси се баща ми. — Аз нямам диплома. А пък живея охолно.

— Вие сте разполагали с начален капитал.

— Дъщеря ми винаги ще намери мъже, които да я издържат — рече баща ми достолепно.

Елза се разкикоти, но и тримата я стрелнахме с очи и тя млъкна.

— През ваканцията Сесил трябва да се подготви — заяви Ан и спусна ресници, за да прекрати разговора.

Хвърлих към баща си отчаян поглед. Той ми отвърна с лека, смутена усмивчица. Видях се как седя пред страниците на Бергсон, черните редове ми се мерзелят, а долу кънти смехът на Сирил... Тази представа ме ужаси. Примъкнах се до Ан, тихо промълвих името ѝ. Тя отвори очи. Надвесих над нея тревожно, умолително лице, като всмуквах бузите си, за да си придам вид на преуморена интелектуалка.

— Ан — пророних, — не постъпвайте така с мен, не ме карайте да уча в жегата... през ваканцията, която може да ми се отрази тъй положително...

Тя се втренчи в мен за миг, после загадъчно се усмихна и извърна глава.

— Длъжна съм да постъпя „така“... дори в жегата, както споменахте. Доколкото ви познавам, ще ми се сърдите два дни, не повече, а накрая ще си изкарате изпита.

— Човек не се примирява с някои неща — казах невесело.

Тя ме изглежда закачливо и подигравателно, а аз обратно се изтегнах на пясъка, обзета от безпокойство. Елза дърдореше за развлеченията по крайбрежието. Баща ми обаче не я слушаше — заел място навърх триъгълника, образуван от техните тела, той мятеше към отметнатия профил и раменете на Ан настойчиви и дръзки погледи, които ми бяха пределно ясни. Ръката му се отваряше и затваряше върху пясъка с бавно, неуморно движение. Изтичах към морето, хвърлих се в него, окайвайки се за възможната почивка, която явно не ни беше съдено да прекараме. Налице бяха всички елементи за драма: съблазнител, леко момиче и умна жена. На дъното зърнах прекрасна розово-синя раковина, пресегнах се да я взема в шепа и я стисках — гладка и отгъняла, — чак докато стана време за обед. Реших, че ми е талисман и че няма да се разделя с нея цяло лято. Не знам защо не я загубих, както губя всичко. Розова и хладна, тя и сега лежи върху дланта ми и от досега ме избива на плач.

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

През следващите дни най-много ме учудваше извънредно радушното поведение на Ан към Елза. Ан никога не увенчаваше множеството глупости, изпъстрящи Елзиния брътвеж, с някоя от кратките си съкрушителни реплики, в които нямаше равна и които биха направили за посмешище горкото момиче. Вътрешно я възхвалявах за търпеливостта и великодушието, без да осъзнавам, че те са изтънко примесени с ловкост. Една жестока игра скоро би отегчила баща ми. Сега, напротив, той й беше признателен и се чудеше как да изрази благодарността си. Впрочем признателността беше само предлог. Несъмнено, говореше й като на дълбоко почитана жена, като на втора майка за дъщеря му и дори разиграваше непрестанно тази карта, уж поставяйки ме под попечителството на Ан, която държеше едва ли не отговорна за мен, сякаш за да се постигне допълнителна близост, по-тясна обвързаност. Ала погледите и действията му бяха към жена, която не познава и иска да опознае — в любовната наслада. Същите погледи понякога засичах у Сирил: те ми вдъхваха желание да му се изплъзвам и същевременно да го предизвиквам. В това отношение явно бях по-податлива от Ан — спрямо баща ми тя проявяваше безразличие и спокойна любезност, които ме успокояваха. Започнах да си внушавам, че първия ден съм се подлъгала, и не забелязвах, че милото й, лишено от двусмисленост държане всъщност разпалва баща ми до крайност. Както и мълчанието й... тъй естествено, тъй изящно. С непресекващото дърдорене на Елза то образуваше своеобразна антитеза, като слънцето и сянката. Бедната Елза... тя нищичко не подозираше, беше си все тъй шумна и излиятелна, а и все тъй спаружена от изгарянето.

Но един ден, вероятно засрещнала някой поглед на баща ми, тя, изглежда, подразбра какво става. Преди да седнем на обед, я видях да му шушне на ухото — за миг на лицето му се изписаха досада и изненада, но после той кимна с усмивка. След кафето Елза стана, упъти се към вратата и като стигна до прага, се обърна към нас със сладен вид, заимстван според мен от американските филми, и

влагайки в гласа си дългогодишен опит на френска изкусителка, пророни:

— Идвате ли, Ремон?

Баща ми се надигна почти изчервен и я сподери, смотолеваяйки нещо за благотворността на следобедната дрямка. Почувствах се задължена да се обадя:

— Хората твърдят, че следобедната дрямка била много отморяваща, но ми се струва, че просто си втълпяват.

Тутакси млъкнах, съзнавайки каква двусмислица съм изрекла.

— Моля ви — сухо каза Ан.

За нея нямаше двусмислица. Тя веднага бе схванала думите ми като пошла шега. Погледнах я. Лицето ѝ, умишлено спокойно и безтрепетно, ме затрогна. Може би в този момент тя горещо завиждаше на Елза. За нейна утеха ми хрумна една цинична мисъл, която ме възторгна подобно на всички спохождащи ме цинични мисли — те ми осигуряваха своего рода самоувереност, упойващо съпричастие със самата себе си. Не успях да я премълча:

— Забележете, че при Елзината изгоряла кожа такава почивка едва ли ще е шеметно прекарване и за двамата...

По-добре да си бях глътнала езика.

— Ненавиждам разсъжденията от тоя род — заяви Ан. — А на вашата възраст те звучат не само глупаво, но и противно.

Изведнъж кипнах:

— Казах го на смях, простете. Сигурна съм, че всъщност им е много приятно.

Тя ме изгледа с пределна досада. Тутакси се извиних. Ан притвори очи и заговори тихо, търпеливо:

— Имате доста опростена представа за любовта. Тя не е низ от обособени възприятия...

Мина ми през ума, че точно такива бяха досегашните ми изживявания. Внезапен трепет пред някое лице, порив, целувка... Пълностойни мигове без връзка помежду си — за друго не се сещах.

— Тя е нещо различно — продължи Ан. — В нея има и неотменна нежност, и доброта, и усещане за липса... Чувства, които вие не сте способна да разберете.

Направи уклончив жест с ръка и взе някакъв вестник. Петимна бях да се разгневи, да наруши безстрастието си, с което примирено

приемаше моята емоционална недостатъчност. Рекох си, че е права, че съществувам като животинка — по волята на околните, че съм безсъдържателна и малодушна. Презирах се, което ми беше страшно мъчително, понеже ми липсваше навик за това — аз изобщо не се преценявах, нито в положителен, нито в отрицателен смисъл. Качих се в стаята си с блуждаещи мисли. Чаршафите бяха хладни при допир, още чувах думите на Ан: „Тя е нещо друго, тя е усещане за липса.“ Дали някой някога ми беше липсвал?

Вече не си спомням дребните случки през тези петнайсет дни. Както казах, затварях си очите за всичко отчетливо и застрашително. Естествено, продължението на ваканцията е съвсем ясно в паметта ми, тъй като тогава докрай съсредоточих вниманието и възможностите си. Ала първите, в крайна сметка щастливи седмици... В кой ден баща ми неприкрито се възря в устните на Ан, в кой ден уж на смях я упрекна за безстрастието ѝ? В кой ден сравни без шеговитост нейната проникновеност със скудоумието на Елза? Моята безметежност почиваше на глупавото упование, че се познават от петнайсет години и ако изобщо нещо се получи, баща ми ще е влюбен за три месеца, а Ан ще съхрани няколко бурни спомена и малко униженост. Нима не знаех, че Ан не е жена, която току-тъй може да бъде загърбена? Ала Сирил беше налице и запълваше мислите ми. Вечер често обикаляхме из баровете на Сен Тропе, танцувахме под томителните звуци на кларинет и си разменяхме любовни думи, които на другия ден вече бях забравила, макар нощем да ми бяха сладостни. През деня плавахме с платноходката по крайбрежието. Понякога баща ми ни придружаваше. Той много одобряваше Сирил, особено откакто последният го бе оставил да го изпревари в състезание по кроул. Наричаше го „драги Сирил“, а Сирил му викаше „господине“, но аз все се питах кой от двамата е по-зрял.

Един следобед отидохме на чай у майката на Сирил. Тя беше кротка и усмихната дама, която ни обрисова вдовишките и майчините си неволи. Баща ми състрадаваше, отправяше към Ан разбиращи погледи и отрупваше с комплименти госпожата. Ан наблюдаваше представлението с мила усмивка. На връщане заяви, че госпожата била очарователна. Впуснах се в изобличение на възрастни дами от този род. Двамата се извърнаха към мен със снизходителни и развеселени усмивки, които ме изкараха от кожата:

— Не си ли давате сметка колко е самодоволна! — възкликнах.
— Как се приветства за живота си, понеже има чувството, че е изпълнила дълга си и...

— Ами то си е така — рече Ан. — Изпълнила е дълга си на майка и съпруга, както гласи общоприетият израз...

— А дълга си на курва? — троснах се аз.

— Не обичам простацините — каза Ан, — дори и парадоксалните.

— Но това не е парадоксално. Омъжила се е като всички, от желание или защото така е прието. Родила е дете — знаете ли как идват децата?

— Вероятно по-зле от вас, но все пак имам известна представа — отвърна иронично Ан.

— Та значи, отгледала е въпросното дете. Положително си е спестила вълненията и смута на прелюбодейството. Водила е живот като на хиляди жени и се гордее с него, разбирате ли? Заемала е еснафското положение на съпруга и майка и нищо не е сторила, за да го избегне. Самовъзхвалява се, задето не е извършила едно или друго, а не защото е постигнала каквото и да било.

— Не ти е много ясна мисълта — обади се баща ми.

— Това е да си хвърляш прах в очите! — изкрещях. — А после си казваш: „Аз изпълних дълга си“, точно защото нищо не си изпълнил. Ако беше станала уличница, след като произхожда от съвсем различна среда — ето, тогава щеше да има някаква заслуга.

— Схващанията ви са модни, но лишени от стойност — рече Ан.

Нищо чудно да беше тъй. Мислех каквото казвах, но беше истина, че го бях чувала от други. И все пак животът на баща ми и моят бяха в подкрепа на тази теория и Ан ме засягаше, като я отхвърляше с презрение. Човек може да е привързан към повърхностните неща толкова, колкото и към останалите. Ан обаче не ме смяташе за мислещо същество. Внезапно ми се струваше спешно и от първостепенна важност да я опровергая. Не предполагах, че тъй скоро ще ми се предостави случай да го сторя, нито че ще съумея да го използвам. Впрочем на драго сърце допусках, че след месец ще бъда на коренно противоположно мнение и че убежденията ми не са трайни. Нима иначе щях да бъда широка душа?

ПЕТА ГЛАВА

Но един ден крайт настъпи. Сутринта баща ми реши, че ще прекараме вечерта в Кан — да поиграем в казиното и да потанцуваме. Спомням си радостта на Елза. Явно разчиташе, че в свойската ѝ обстановка ще си възвърне облика на фатална жена, доста накърнен от относителното уединение в ежедневието ни. Обратно на предвижданията ми, Ан не се противопостави на тази светска проява и дори изглеждаше твърде доволна. И тъй след като се навечеряхме, аз без особено безпокойство се качих в стаята си да облека официална рокля — единствената впрочем, която притежавах. Изборът ѝ дължах на баща си и тя беше екзотична, даже малко прекалено екзотична за мен, защото било поради вкуса си, било по навик, той на драго сърце ме докарваше като съблазнителка. Заварих го долу, ослепителен в новия си смокинг, и го прегърнах през врата.

— Ти си най-хубавият мъж, когото познавам.

— След Сирил — каза той, без да си вярва. — А ти си най-хубавото момиче, което познавам.

— След Елза и Ан — казах аз, без да си вярвам.

— Щом като тях още ги няма и си позволяват да ни карат да ги чакаме, ела да потанцуваш със стария си ревматичен баща.

Обземаше ме обичайната възторженост, предхождаща съвместните ни прекарвания. Той наистина нямаше нищо общо с възрастен, улегнал баща. Докато танцувахме, вдишвах познатия мирис на одеколон, топлина, тютюн. Той следваше ритъма, притворил очи, а в ъгълчетата на устните му играеше щастлива усмивчица, неотразима като моята собствена.

— Трябва да ме научиш на бибоп — рече той, забравил за ревматизма.

Спря, за да приветства с машинално ласкателна забележка появата на Елза. Тя бавно слизаше по стълбата, облечена в зелена рокля и с отегчената усмивка на светска жена — усмивката ѝ за казиното. Беше постигнала възможно най-доброто от изсушената си

коса и изгорялата кожа, но резултатът бе по-скоро похвален, отколкото блестящ. За щастие тя явно не го съзнаваше.

— Тръгваме ли?

— Ан още я няма — обадох се.

— Иди да видиш дали е готова — каза баща ми. — Докато стигнем в Кан, ще стане полунощ.

Изкачих стъпалата, препъвайки се в роклята си, и почуках на вратата на Ан. Тя ми извика да вляза. Заковах се на прага. Роклята ѝ беше сива, едно изумително сиво, почти бяло, в което светлината играеше както в отраженията по морето призори. У нея сякаш се съсредоточаваха всички прелести на зрелостта.

— Великолепно! — възкликнах. — О, Ан, каква рокля!

Тя се усмихна в огледалото с усмивка като на раздяла.

— Да, това сиво е постижение — отвърна.

— Постигание сте вие — възразих.

Тя ме щипна по ухото, загледа ме. Очите ѝ бяха тъмносини. Забелязах как се озариха, засмяха се.

— Вие сте мило момиченце, макар и малко уморително понякога.

Мина пред мен, без да обърне внимание на моята рокля, което ме зарадва и същевременно ме огорчи. По стълбата ме предшестваше — видях как баща ми пристъпи да я пресрещне и спря с крак на първото стъпало, вдигнал глава към нея. Елза също я наблюдаваше как слиза. Съвсем ясно помня картината: на преден план златистата шия и съвършените рамене на Ан, по-надолу — захласнатото лице на баща ми и протегнатата му ръка, а в далечината — силуетът на Елза.

— Ан — промълви баща ми, — вие сте изумителна.

Тя му се усмихна мимоходом и взе мантото си.

— Ще се чакаме там, нали? — каза. — Сесил, идвате ли с мен?

Остави ме да шофирам. Нощем пътят бе тъй красив, че карах бавно. Ан мълчеше и сякаш дори не долавяше стихията от тропнети по радиото. Когато на един завой ни изпревари спортната кола на баща ми, тя дори не трепна. Вече се усещах извън течението на събитията, като на представление, в което не участвах.

Благодарение на ловките ходове на баща ми в казиното, скоро се загубихме от поглед. Озовах се на бара с Елза и някакъв неин познат — полупиян латиноамериканец. Той се занимаваше с театър и въпреки

състоянието си пак беше интересен поради страстта си към своята работа. Близко час прекарах приятно с него, но Елза се отегчаваше. Тя бе общувала с едно-две театрални величия, но техническите подробности от занаята не я вълнуваха. Изневиделица ме попита къде бил баща ми — като че ли бях по-наясно от нея — и се отдалечи. Латиноамериканецът сякаш се натъжи за миг, но поредното уиски го разведри. Аз не мислех за нищо, изпадах в еуфория, тъй като от учтивост доста се бях почерпила заедно с него. Положението стана още по-забавно, когато той реши да танцува. Наложих се да го крепя с мишци и да отдръпвам ходилата си изпод неговите, което изискваше много енергия. Заливахме се в тъй бурен смях, че когато Елза ме потупа по рамото и зърнах изражението ѝ на Касандра, едва не я пратих по дяволите.

— Не мога да ги открия — рече тя.

Лицето ѝ беше покрусено, пудрата се бе изтрила, кожата лъщеше, чертите ѝ бяха изопнати. Беше жалка. Внезапно изпитах остър гняв към баща ми. Той проявяваше недопустима дебелацина.

— А, сещам се къде са — отвърнах с усмивка, като че ли всичко беше съвсем естествено и тя нямаше основание за тревога. — Ей сега се връщам.

Лишен от опората ми, латиноамериканецът се срути в обятията на Елза, където видимо се почувства удобно. Тъжно си помислих, че тя има по-пищни форми от мен, та не бих могла да го упрекна. Казиното беше голямо, обиколих го два пъти без резултат. Обходих и терасите, преди най-сетне да ми хрумне за колата.

Доста се лутах, докато я намеря на паркинга. Вътре бяха. Приблжих се изотзад и ги забелязах през стъклото. Профилите им бяха сблизени и някак вгълбени, странно красиви под външното осветление. Те се гледаха, навярно говореха тихо, понеже устните им мърдаха. Идеше ми да се махна, но мисълта за Елза ме подтикна да отворя вратата.

Ръката на баща ми лежеше на рамото на Ан. Едва-едва обърнаха очи към мен.

— Добре ли се забавлявате? — осведомих се учтиво.

— Какво има? — попита баща ми раздразнено. — Какво правиш тук?

— Ами вие? От цял час Елза ви търси къде ли не.

Ан изви глава към мен бавно и сякаш неохотно.

— Ние се прибираме. Кажете й, че съм се усетила уморена и баща ви ме е изпратил. Приятно прекарване, като решите да си тръгвате, вземете моята кола.

От негодувание треперех, просто нямах думи.

— Приятно прекарване! Ама вие давате ли си сметка? Отвратително е!

— Кое е отвратително? — възрази баща ми с изненада.

— Завеждаш едно рижо момиче на морето, където слънцето не й понася, а когато тя вече се бели на парцали, я зарязваш! Много е лесно така! А аз какво да кажа на Елза?

Ан измъчено се бе обърнала към него. Той й се усмихваше, дори не ме слушаше. Вбесих се до краен предел:

— Да... да й кажа, че баща ми си е намерил друга мадама за леглото, а пък тя да поизчака, тъй ли?

Възклицанието на баща ми и шамарът на Ан отекнаха едновременно. Припряно отдръпнах глава от прозореца. Болеше ме.

— Извини се — нареди баща ми.

Останах неподвижна до колата, с разбушувани мисли. Винаги със закъснение се сещам за достойното поведение.

— Елате тук — рече Ан.

Не изглеждаше заплашителна и аз се приближих. Тя положи ръка на бузата ми и заговори кротко и бавно, като на глуповато същество:

— Не бъдете зла. И на мен ми е мъчно за Елза. Но вие сте достатъчно деликатна, за да огладите положението. Утре ще изясним нещата. Силно ли ви ударих?

— Не се притеснявайте — казах вежливо.

От внезапната й мекота и от моя изблик на буйство ме избиваше на плач. Гледах ги как потеглят, чувствах се празна. Единствената ми утеха беше съзнанието за собствената ми деликатност. Мудно се отправих към казиното, където отидох при Елза и латиноамериканеца, вкопчена в ръката й.

— На Ан й стана лошо — заявих небрежно. — Наложил се татко да я придружи до вкъщи. Ще поръчаме ли по едно питие?

Тя се взираше в мен, без да продума. Потърсих убедителен довод.

— Призля й — поясних. — Беше ужасно, цялата й рокля се изпоцапа.

Последната подробност ми се виждаше непоклонимо достоверна, но Елза се разплака тихо и скръбно. Смутено се втренчих в нея.

— Сесил — пророни тя, — ох, Сесил, беше ни тъй хубаво...

И неудържимо се разхлипа. Латиноамериканецът също се разрида, повтаряйки: „Беше тъй хубаво, тъй хубаво...“ В този миг мразех Ан и баща ми. Бих сторила всичко, за да не плаче горката Елза, да не се разтича гримът й, да не хленчи латиноамериканецът.

— Тепърва ще се види, Елза. Върнете се с мен.

— Скоро ще дойда да си взема багажа — изхлипа тя. — Сбогом, Сесил, двете с вас се разбирахме.

С нея никога не бях говорила за друго освен за времето или за мода, и все пак ми се струваше, че губя стара приятелка. Поривисто се въртнах кръгом и изтичах до колата.

ШЕСТА ГЛАВА

Следващата сутрин беше мъчителна, навярно заради снощното количество уиски. Събудих се напреки на леглото, сред тъмнина, тънех в неприятна влага, а устата ми лепнеше. През пролуката между кепенците се процеждаше слънчев лъч, из който плътно се виеха пращинки. Не изпитвах желание нито да стана, нито да се излеждам. Чудех се дали Елза ще се върне и как ли ще изглеждат баща ми и Ан днес. Внушавах си да мисля за тях, та да се надигна от кревата, без да осъзнавам положеното усилие. Най-сетне смогнах и стъпих върху хладния плочник, морна и замаяна. Огледалото ми препращаше собствения ми печален образ. Опрях се на гладката плоскост: разширени зеници, подпухнала уста, чуждо лице — моето... Нима бях малодушна и подла по вина на тези устни и тези пропорции, на омразните и произволни лични граници? Но ако бях подвластна на границите си, защо тогава ги осъзнавах тъй ясно, неприсъщо за мен? Забавлявах се да се самоотричам, да ненавиждам хищното си лице, изпито и посърнало от разгул. Глухо си повтарях думата „разгул“, взирайки се в очите си, и изведнъж установих, че се усмихвам. Ами да, какъв ти разгул! Няколко чашки, един шамар и малко ридания. Измих си зъбите и слязох.

Баща ми и Ан вече бяха на терасата, седнали един до друг пред подноса със закуската. Бегло поздравих и се настаних срещу тях. От стеснение не смеех да ги погледна, но после тяхното мълчание ме принуди да вдигна очи. Чертите на Ан бяха изопнати и това бе единственият признак за прекараната любовна нощ. И двамата се усмихваха, видът им беше щастлив. Впечатлих се: щастието всякога ми се е струвало утвърждаване, постижение.

— Добре ли спа? — попита баща ми.

— Горе-долу — отвърнах. — Доста уиски пих снощи.

Налях си кафе, сръбнах малко, но веднага отместих чашата. Мълчанието им беше наситено с нещо особено, с някакво очакване, и ми вдъхваше чувство за неудобство. Бях твърде уморена, за да издържа дълго.

— Какво става? Изглеждате страшно тайнствени.

Баща ми запали цигара с жест, който целеше да създаде впечатление за спокойствие. Ан ме гледаше, като никога смутена.

— Имам една молба към вас — рече най-сетне.

Представих си най-лошото:

— Ново поръчение спрямо Елза?

Тя извърна лице, устреми го към баща ми.

— Ние с баща ви бихме искали да се оженим.

Втрених се в нея, после в баща ми. В продължение на цяла минута се надявах, че ще ми направи знак, ще ми смигне, което би ме възмутило и същевременно умиротворило. Той се бе вторачил в ръцете си. Казвах си: „Не е възможно“, но вече знаех, че е истина.

— Това е добра идея — рекох, за да спечеля време.

Не ми го побираше главата: баща ми, който беше такъв противник на брака и неговите окови, да реши ей тъй, за една нощ... Целият ни живот се променяше. Губехме независимостта си. Представих си съвместния живот на трима ни — живот, внезапно уравнивесен от ума и изтънчеността на Ан, живот, за който ѝ бях завиждала. Интелигентни, деликатни приятели, щастливи и безметежни вечери... Изведнъж презрях шумните прекарвания, латиноамериканците, жените от типа на Елза... Обземаше ме чувство за превъзходство и гордост.

— Да, чудесна идея.

— Знаех си, че ще се зарадваш, котенцето ми — каза баща ми.

Беше ведър, прехласнат. Прерисувано от любовната изнемога, лицето на Ан беше по-достъпно, по-благо — никога не бях го съзирала такава.

— Ела тук, котенце — обади се баща ми.

Протягаше двете си ръце, притегляше ме към себе си, към нея. Почти бях на колене пред тях, те ме гледаха с нежно вълнение, милваха ме по главата. А мен не ме напускаше мисълта, че в този миг навярно настъпва прелом в моя живот, но за двамата съм само котенце, мило животинче. Усещах ги над себе си, споени от миналото, от бъдещето, от връзки, които ми бяха неизвестни и не можеха да ме удържат. Насилих се да затворя очи, положих глава в скута им, смеех се с тях, влизах си в ролята. Та нима не бях щастлива? Ан беше прекрасен човек, никога не бях забелязвала у нея каквато и да било дребнавост.

Тя щеше да ме направлява, да ме облекчи от бремето на моя живот, при всякакви обстоятелства да ми указва пътя, който се полага да поема. Щях да стана святна личност, а заедно с мен и баща ми.

Баща ми стана, за да донесе бутилка шампанско. Бях отвратена. Най-важното беше, че той е щастлив, но тъй често го бях виждала щастлив благодарение на някоя жена...

— Мъничко се страхувах от вас — промълви Ан.

— Защо? — зачудих се.

От думите ѝ излизаше, че съм можела да наложя вето върху брака на двама души в зряла възраст.

— Опасявах се, че се боите от мен — отговори тя и се разсмя.

Аз също се разсмях, понеже действително се боях малко от нея. Сега тя ми даваше да разбере, че е била наясно и същевременно, че не съм имала основание.

— Не ви ли е смешна тази женитба на стари хора?

— Не сте стари — възразих с цялата изисквана от обстоятелствата убеденост, тъй като баща ми пристигаше с танцова стъпка и бутилка в ръка.

Той седна до Ан, прегърна я през раменете. Цялото ѝ тяло се изви в порив към него и аз сведох очи. Навярно затова го искаше за съпруг — заради смеха му, заради твърдата, успокоителна ръка, заради жизнеността и топлотата му. Четирийсет години, страх от самотата, може би последен прилив на чувственост... У Ан никога не бях възприемала женското начало, за мен тя беше абстрактна същност, забелязвах нейната самоувереност, елегантността ѝ, но никога и помен от плътско влечение или слабост... Разбихах, че баща ми има повод да е горд — надменната, безстрастната Ан Ларсен се омъжваше за него. Дали я обичаше, дали бе способен да я обича задълго? В състояние ли бях да разгранича сегашната му нежност от тази към Елза? Затворих очи, зашеметена от слънцето. Тримата седяхме на терасата, изпълнени със задръжки, със стаени страхове и с щастие.

През тези дни Елза не се появи. Седмичата измина бързо-бързо. Седем щастливи и сладостни дни — единствените. Крояхме сложни планове за обзавеждане, за часово разписание, което баща ми и аз охотно натоварвахме и съгъствахме с безразсъдността на хора, никога несъблюдавали нещо подобно. Впрочем дали изобщо си вярвахме? Да

се връщаме неизменно в дванайсет и половина за обяд, да вечеряме вкъщи и после да си стоим там.

— Нима баща ми действително смяташе, че е допустимо? И все пак той бодро зачеркваше бохемския си живот, проповядваше ред и умерено, изискано, разчетено ежедневие. Нямахме съмнение, че и за него, и за мен, всичко това бе чисто умопостроение.

От онази седмица съм съхранила спомени, които днес нарочно разнищвам, за да се подложат на изпитание. Ан беше спокойна, проникната от вяра и нежност, баща ми я обичаше. Виждах ги как сутрин слизат под ръка, как се смеят заедно — под очите им имаше сенки от недоспиване и ми се искаше, кълна се, искрено ми се искаше така да продължи завинаги. Вечер често отскачахме да пийнем по нещо в някое от крайбрежните заведения на открито. Навсякъде ни мислеха за сплотено, нормално семейство, а аз, свикнала да излизам сама с баща си и да се превръщам в средоточие на погледите — лукави или нажалени, — с удоволствие поемах съответстваща на възрастта ми роля. Сватбата щеше да се състои в Париж, след почивката.

Горкият Сирил не без изумление присъства на вътрешните ни преобразувания. Тъй или инак, законният завършек го радваше. Заедно карахме платноходката, целувахме се, щом ни се приискаше, а докато той впиваше устни в моите, си представях понякога лицето на Ан, белязано сутрин от лека изнемога, а също особената бавност и блажената провлаченост, която любовта придаваше на движенията ѝ. Завиждах ѝ. Целувките се изчерпват и ако Сирил ме обичаше по-малко, през тази седмица навярно щях да му се отдам.

В шест часа, на връщане от островите, Сирил изтегляше лодката на пясъка. До къщата отивахме през боровата горичка и за да се сгреем, измисляхме индиански игри, надпреварвахме се в бягане с препятствия. Той редовно ме настигаше, хвърляше се връз мен с победни викове, поваляше ме на земята, между шишарките, овързваше ме, целуваше ме. Още помня вкуса на тези запъхтени, несръчни целувки, туптежа на сърцето му до моето, в съзвучие с прибоя... Един, два, три, четири удара на сърцето, после тихото прошумоляване на вълната по пясъка... едно, две, три... едно: той си поемаше дъх, целувката му ставаше по-насочена, по-напориста и вече не чувах морето, а само буйните, бързи тласъци на собствената си кръв.

Една вечер гласът на Ан ни откъсна един от друг. Сирил лежеше до мен, бяхме полуголи в светлината на залеза, осеяна с червени отблясъци и сенки, та разбирам, че Ан си е създала погрешна представа. Тя отсечено изрече името ми.

Сирил скочи, естествено — засрамен. Аз на свой ред станах, но по-бавно, втречена в Ан. Тя се обърна към Сирил и му каза равно, гледайки през него:

— Разчитам повече да не ви видя.

Той не отговори, наведе се към мен и ме целуна по рамото, преди да се отдалечи. Тази постъпка ме изненада, трогна ме като обет. Ан се взираше в мен със сериозен и отчужден израз, сякаш мислеше за друго. Това ме подразни: ако мислеше за друго, нямаше защо да изказва преценки. Отправих се към нея, като от чиста учтивост си придадох смутен вид. Тя машинално махна една борова игличка от шията ми и като че ли най-сетне ме съзря. Пред очите ми се откри онзи неин застинал и прекрасен образ на презрение, умора и укоризненост, който ѝ придаваше невъобразима красота и малко ме плашеше:

— Би трябвало да ви е известно, че подобни развлечения обикновено свършват при гинеколог — рече.

Говореше ми права, втречена в мен, а аз се чувствах ужасно притеснена. Тя беше от жените, способни да говорят изпънати като струна и без да помръдват; а аз имах нужда от кресло, от подкрепата на някоя вещ, която да въртя в ръце, от цигара, а също и да люлея крака си и да го наблюдавам как се люлее...

— Нека не преувеличаваме — обадох се с усмивка. — Просто целунах Сирил, това няма да ме отведе при гинеколог...

— Ще ви моля да не се срещате повече с него — отсече тя, сякаш смяташе, че я лъжа. — Не възразявайте: вие сте на седемнайсет години, сега аз съм донякъде отговорна за вас и няма да ви оставя да опропастите живота си. Впрочем имате да учите, това ще запълва следобедите ви.

Обърна ми гръб и се упъти към вилата с разкършената си походка. Покрусата ме приковаваше към земята. Тя мислеше каквото казваше — моите доводи и възражения щеше да приеме със собственото си безразличие, по-лошо от презрение — аз сякаш не съществувах, бях само нещо подлежащо на обработка, а не Сесил,

която тя познаваше открай време и заради която тя би трябвало да страда, налагайки ѝ такова наказание. Моята единствена надежда беше баща ми. Той щеше да реагира както обикновено: „Кой е младежът, котенце? Поне хубав ли е? Пази се от мръсници, моето момиче.“ Необходимо бе да реагира в този дух, иначе с ваканцията ми беше свършено.

Вечерята мина кошмарно. В никакъв момент Ан не ми беше рекла: „Нищо няма да спомена пред баща ви, не съм доносница, но ще ми обещаете, че ще залягате над учебниците.“ Подобни сметки ѝ бяха чужди. Радвах се, че е така и същевременно ме беше яд, защото обратното положение би ми позволило да я презра. Тя обаче избягна погрешната стъпка и едва по средата на вечерята си спомни сякаш за произшествието.

— Бих желала да дадете няколко разумни съвета на дъщеря си, Ремон. Следобед я сварих в горичката със Сирил — явно бяха много благоразположени един към друг.

Баща ми, горкият, се опита да обърне всичко на шега.

— О, така значи! И какво правеха?

— Целувах го! — извиках разпалено. — А Ан си помисли...

— Нищо не съм си помислила — пресече ме тя.

— Смятам обаче, че тя трябва да прекрати срещите с него за известно време и да се заеме с философията.

— Бедничката — обади се баща ми. — Ама този Сирил нали все пак е свястно момче?

— Сесил също е свястно момиче — каза Ан. — Ето защо ще бъде крайно жалко, ако си навлече някоя неприятност. А като се има предвид пълната свобода, с която разполага тук, постоянното присъствие на този младеж и общото им безделие, това ми се струва неминуемо. Не сте ли на моето мнение?

— Сигурно сте права — рече той. — Да, всъщност е редно да поучиш, Сесил. Нали не искаш пак да те скъсат по философия?

— Хич не ми пука — отвърнах кратко.

Той отправи към мен очи, но тутакси ги отклони. Бях покъртена. Съзнавах, че безгрижието е единственото усещане, способно да ме окрили в живота, но то бе лишено от доводи за самозащита.

— Хайде — обади се Ан, като се пресегна през масата и ме хвана за ръката, — само за един месец ще подмените ролята на горско

момиче с тази на прилежна студентка, не е толкова страшно, нали?

И двамата ме гледаха усмихнати — представен в такава светлина, спорът беше съвсем прост. Полека издърпах ръката си.

— Напротив — възразих, — страшно е.

Промълвих го тъй тихо, че те не чуа или не пожелаха да ме чуят. На другата сутрин се озовах пред една фраза на Бергсон: няколко минути ми бяха нужни, за да схвана смисъла ѝ. „Каквато и разнородност да се установява отпърво между причина и следствие, и макар да има голямо отстояние между правилата за поведение и съжденията за същността на нещата, силата да обичаш човечеството всякога бива почерпена от досега със съзидателното начало на човешкия род.“ Повтарях си я, отначало наум, за да не се изнервям, после на глас. Обхванах глава с ръце и съсредоточено се възрях в буквите. Най-сетне я проумях, но се почувствах също тъй безразлична и безпомощна както при първия прочит. Не бях в състояние да продължа нататък. Все така прилежно и съзнателно се втрених в следващите редове и внезапно в мен нещо се изви като вятър, запокити ме върху леглото. Представих си Сирил, който ме чакаше в златистия залив, мекото полюляване на лодката, вкуса на нашите целувки — и се замислих за Ан. Мислите ми бяха тъй напористи, че седнах на кревата с разтуптяно сърце, казвайки си, че са глупави и чудовищни, а аз съм само едно разглезено и мързеливо дете и нямам право да разсъждавам така. Ала неволно продължих да си казвам, че тя е пагубна и опасна, че трябва да я отстраня от нашия път. Припомних си как стисках зъби по време на цялата вечеря. Бях уязвена и разстроена от собственото си озлобление, за което се презирах и надсмивах над себе си... Да, ето в какво упреквах Ан — тя ми пречеше да се харесвам. Аз, тъй предопределена от природата за щастие, топлота и безгрижие, навлизах заради нея в свят на укоризненост и гузност, където от неопитност да се самоанализирам губех себе си. А какво ми даваше тя? Оценявах силата ѝ: тя бе поискала да има баща ми и го имаше, постепенно щеше да ни превърне в съпруг и заварена дъщеря на Ан Ларсен. Тоест — в ошлайфани, благовъзпитани и щастливи същества. Защото тя щеше да ни направи щастливи — ясно осъзнавах с каква лекота ние, неустойчивите, щяхме да се поддадем на притегателността от вписване в определени рамки, от освобождаване от отговорност. Ан лесно постигаше целите си. Вече усещах баща си отчужден —

смутеното лице, което на трапезата бе извърнал от мен, ме преследваше, измъчваше ме. Плачеше ми се, като се сещах за някогашното ни съпричастие, за изблиците смях, когато призори се прибирахме с кола из просветляващите парижки улици. С всичко това беше свършено. Аз на свой ред щях да изпадна под влиянието на Ан, щях да бъда прекроена, пренасочена от нея. Щеше да мине безболезнено — тя подходеше умно, иронично, кротко, не бях в състояние да ѝ устоя, а след шест месеца дори нямаше да имам желание.

Непременно трябваше да се окопитея, да си възвърна бащата и поранения живот. Внезапно приписвах какви ли не прелести на двете весели и безразборни години, които сега приключваха, двете години, от които тъй бързо се бях отрекла онзи ден... Свободата сама да мисля, и то да мисля погрешно и малко, свободата сама да избирам живота си, а също и каква да бъда. Не бих казала „да бъда каквато съм“, понеже не бях нищо повече от пластилин, но поне свободата за отказ да се помествам в калъпи.

Знам, че за моя обрат могат да се намерят сложни подбуди, че може да ми се припишат страхотни комплекси: кръвосмесителна любов към баща ми или пък нездраво влечение към Ан. Аз обаче съм наясно с истинските причини — жегата, Бергсон, Сирил или във всеки случай отсъствието на Сирил. Цял следобед ги премислях и ме обземаха ред състояния, които бяха неприятни и до едно се дължаха на откритието, че ние сме във властта на Ан. Нямах обичай да си напругам мозъка, та ставах раздразнителна. Както и преди, на трапезата не продумах. Баща ми реши, че е длъжен да се пошегува:

— Това, което ми допада у младите, е, че са бодри и интересни събеседници...

Стрелнах го поривисто и сурово. Истина беше, че младите му допадаха, а и нима имах по-добър събеседник от него? Бяхме говорили за всичко: за любовта, за смъртта, за музиката. Сега той ме изоставяше, обезсилваше ме. Втрених се в лицето му, казвах си: „Вече не ме обичаш както преди, предаваш ме“ и се помъчих да му го внуша безмълвно — изживявах същинска драма. Той също отпрати очи към мен, внезапно сякаш доловил знак за тревога, навярно проумявайки, че това вече не е игра и че в опасност е нашето

разбирателство. Видях как окаменя, с въпросителен израз. Ан се обърна към мен:

— Изглеждате зле, съвестно ми е, че ви карам да учите.

Не й отвърнах, премного се мразех заради драмата, на която бях дала ход и която вече не бях способна да прекратя. Свършихме да вечеряме. На терасата, в светлия правоъгълник, очертан от прозореца на трапезарията, видях как ръката на Ан — източена, жива ръка — се полюшва във въздуха и улавя тази на баща ми. Мислех за Сирил, искаше ми се той да ме прегърне тук, на терасата, осеяна с щурци и лунни лъчи. Искаше ми се да бъда милвана, утешавана, сдобрена със самата себе си. Баща ми и Ан мълчаха: на тях им предстоеше любовна нощ, а на мен — Бергсон. Опитах се да заплача, да се окая — напразно. Вече съжалявах Ан, сякаш бях сигурна, че ще я победя.

ВТОРА ЧАСТ

ПЪРВА ГЛАВА

Изненадва ме отчетливостта на спомените ми от този момент нататък. Придобивах по-ясно съзнание за околните, за себе си. Спонтанността и егоизмът открай време ми бяха дар от природата. Чрез тях просъществувах. А ето че тези няколко дни ме бяха разстроили достатъчно, за да се впусна в размисли и самонаблюдения. Затъвах в ужасната бездна на себевгълбението, без обаче да постигна вътрешен покой. Казвах си, че отношението ми към Ан е глупаво и дребнаво, а желанието да я разделя от баща ми — жестоко. Но в края на краищата защо и да се съдя тъй строго? Аз си бях аз — нима не бях свободна да изживявам нещата посвоему? За първи път моят Аз сякаш се раздвояваше и откритието на тази двойственост ме удивляваше. Намирах си разумни оправдания, повтарях си ги с убеждението, че съм искрена и тогава внезапно изникваше другият мой Аз, който опровергаваше собствените ми доводи и ми изтъкваше как се самозалъгвам с тях, макар те да изглеждаха правдиви. А дали пък не ме мамеше именно вторият Аз? Дали трезвостта не е най-тежката заблуда? Часове наред си стоях в стаята и се борех със себе си, за да прозра дали са основателни страхът и враждебността, които сега ми вдъхваше Ан, или пък са просто внушение на себично и разглежено девойче, обзето от пристъп на мнима независимост.

Междувременно слабеех с всеки изминал ден, на плажа непрекъснато спях, а на масата се обособявах в напрегнато мълчание, което ги затормозваше. Наблюдавах Ан, непрестанно я дебнех, докато се хранехме и си мислех: „Дали този неин жест към него не е на любов, каквато той повече няма да намери? Ами тази усмивка към мен, стаената в очите тревога... Как мога да се настройвам против нея?“ После тя изведнъж изричаше: „Ремон, щом се върнем, ще...“ Тогава настръхвах от представата, че Ан ще споделя живота ни, ще се намесва в него. Тя ми се струваше изтъкана единствено от ловкост и студенина. Казвах си: „Тя е студена, а ние сме сърдечни; тя е властна, а ние сме волни души; тя е безразлична, лишена от интерес към хората, а нас те ни вълнуват; тя е сдържана, а ние сме весели. Живи сме само ние

двамата, а тя ще се вклини помежду ни със своята невъзмутимост, за да се сгрее чрез нас, постепенно ще ни отнеме благотворната, безгрижна топлина, ще ни открадне всичко като красива змия.“ Повтарях си: „красива змия... красива змия!“ Тя ми подаде хляба и аз се сепнах, вътрешно си изкрещях: „Ама че безумие, та това е Ан, мъдрата Ан, която тъй отдавна се грижи за теб. Нейната студенина е начин на живот, недопустимо е да я възприемаш като пресметливост; безразличието я предпазва от безброй дребни пошлости, то е залог за благородство.“ Красива змия... усещах как пребледнявам от срам, вирах се в нея и мълком я умолявах да ми прости. Понякога тя засичаше тези мои погледи, лицето ѝ помръкваше от почуда и неувереност, думите ѝ секваха посред изречението. Тя инстинктивно търсеше с очи баща ми — той я съзерцаваше с възхищение или копнеж, без да проумява причината за нейния смут. Изобщо, успях да направя обстановката непоносима и се ненавиждах за това.

Баща ми се измъчваше, доколкото беше пригоден да се измъчва, тоест малко, понеже беше луд по Ан, луд от гордост и наслада, та друго не го занимаваше. Един ден обаче, докато дремех на плажа след сутрешното къпане, той седна до мен и ме загледа. Чувствах как погледът му тегне върху ми. Канех се да стана и да му предложа да поплуваме, придавайки си вече обичайния игрив израз, но той положи ръка на главата ми и с жален глас изрече високо:

— Ан, елате да видите тази буболечка, само кожа и кости е. Ако ученето ѝ се отразява така, трябва да го прекрати.

Смяташе, че по този начин ще оправи нещата и десет дни по-рано навярно би успял. Но аз вече бях затънала в безкрайни усложнения, а и следобедите, отредени за преговор, не ме притесняваха, понеже след първия опит с Бергсон не бях разгърнала книга.

Ан се приближи. Останах да лежа по корем върху пясъка, съсредоточена в приглушения звук от стъпките ѝ. Тя приседна от другата ми страна и промълви:

— Вярно, че резултатът е плачевен. Впрочем едва ли щеше да е тъй, ако тя действително учеше, вместо да се върти из стаята си.

Обърнах се, вторачена в тях. Откъде знаеше, че не уча? Може дори да беше отгатнала мислите ми: въобразявах си, че е способна на всичко. Предположението ме смрази.

— Не се въртя из стаята — възразих.

— Онзи младеж ли ти липсва? — попита баща ми.

— Не!

Това не беше съвсем точно, но наистина не бях имала време да мисля за Сирил.

— Все пак не си добре — каза строго баща ми. — Ан, вижте я само! Прилича на изкормено пиле, сложено да се пържи на слънце!

— Сесил, миличка — рече Ан, положете известно усилие. Работете малко и хапвайте повечко. Изпитът е важен...

Изглеждах я отчаяно, право в очите, за да разбере, че страшното не е изпитът. Нужно бе тя да ми каже: „А какво тогава?“, да ме засипе с въпроси, да ме застави всичко да ѝ обясня. А после щеше да ме убеди, пак щеше да бъде нейната воля, но аз вече нямаше да съм отровена от горчиви, угнетителни чувства. Тя се втрени в мен настойчиво, съзирах прускосиньото на очите ѝ, помрачени от съсредоточеност и укоризненост. И проумях, че никога не ще ѝ хрумне да ме разпита и облекчи, че подобен подход ѝ е чужд, защото го смята за нереден. И че тя не допускаше у мен ни една от мислите, които ме разкъсваха, а и да ги заподозреше, те биха породили у нея само презрение и равнодушие. Каквото впрочем заслужавах! Ан винаги оценяваше нещата според точната им стойност. Ето защо никога, никога не бих могла да се спокоя с нея.

Поривисто се проснах обратно на пясъка, опрях буза о топлата мекота на плажа, въздъхнах, потреперих. Ръката на Ан, спокойна и непоколебима, легна върху тила ми, задържа ме неподвижна за миг, колкото да утихнат нервните ми тръпки.

— Не си усложнявайте живота — рече. — Вие, тъй жизнерадостна и буйна, тъй безразсъдна, ставате умозрителна и унила. Това не ви подхожда.

— Знам — отвърнах. — Аз съм заваяно и здраво същество, весело и глупавичко.

— Елате да обядваме — каза тя.

Баща ми се бе отдалечил — той ненавиждаше подобни разговори. Като тръгнахме, ме хвана за ръката и не я пусна през целия път до вилата. Ръката му беше корава и утешителна — тя ми беше бърсала носа при първата любовна мъка, бе държала моята в моментите на безметежност и пълно щастие, беше я улавяла

крадешком при нашите съпричастия и при изблиците на лудешки смях. Бях виждала как тази ръка се вкопчва във волана или в ключа от дома, когато вечер се мъчеше да уцели бравата, бях я виждала върху рамото на някоя жена или върху пакет цигари — сега тази ръка с нищо не можеше да ми помогне. Стиснах я много силно. Баща ми се извърна към мен и се усмихна.

ВТОРА ГЛАВА

Изминаха още два дни — тъпчех на място и се изтощавах. Не ме напускаше натрапливата мисъл, че Ан ще съсипе живота ни. Не търсех начин да се видя със Сирил — той щеше да ме успокои, да ми донесе радост, а аз тъкмо това не желяех. Даже с известна себеугодност взех да си поставям неразрешими въпроси, да си припомням изтеклите дни, да се боя от предстоящите. Беше страшна жегга, стаята ми тънеше в сумрак благодарение на затворените кепенци, но въздухът пак беше тежък и лепкав. Лежах на кревата, отметнала глава назад и вперила очи в тавана, като едва-едва се размърдвах, за да намеря върху чаршафа похладно местенце. Не спях, пусках на грамофона до себе си бавни парчета почти без мелодия — само с ритъм. Пушех много и се усещах упадъчна, което ми допаднаше. Но тази игра не бе достатъчна, за да ме залъгва — бях тъжна и безпосочна.

Един следобед прислужницата потропа на вратата и със загадъчен вид ме уведоми, че долу ме чакали. Тутакси си помислих за Сирил. Слязох — не беше той, а Елза. Тя любвеобилно ми стисна ръцете. Огледах я и се удивих на обновената ѝ хубост. Най-сетне бе добила загар, светъл и равен, беше изкусно гримирана и ослепително млада.

— Дойдох да си взема куфарите — рече тя. — Хуан ми купи няколко рокли, но не ми стигат.

За миг се зачудих кой ли е Хуан, но подминах тази подробност. Драго ми бе да видя Елза — около нея витаеше атмосфера на поддържана жена, на барове и лековати вечери, която ме подсещаше за щастливите дни. Казах ѝ колко се радвам на срещата, а тя ме увери, че винаги сме се били погаждали, понеже сме имали общи черти. Потиснах леката тръпка, предизвикана от това твърдение, и предложих да се качим в моята стая, за да не се натъкнем на баща ми и Ан. При споменаването на баща ми тя не смогна да овладее едно бегло трепване на главата и си помислих, че навярно още го обича... въпреки Хуан и роклите му. Помислих си още, че три седмици по-рано не бих забелязала този порив.

В стаята я слушах как описва въодушевено светския, опияняващ живот, който водела на Лазурния бряг. Смътно долавях как у мен се зараждат странни хрумвания, отчасти подбудени от новата ѝ външност. Най-накрая тя притихна, може би заради моето мълчание, направи няколко крачки из стаята и без да се обръща, попита с безучастен глас дали Ремон бил щастлив. Усетих се като да бях спечелила точка и тутакси проумях защо. Тогава безброй кроежи се преплетоха в главата ми, очертах се планове и почувствах как се поддавам под тежестта на собствените си доводи. Начаса ми дойде подходящият отговор:

— Щастлив е силно казано! Ан му втълпява, че е така. Много е ловка.

— Много! — въздъхна Елза.

— Няма да отгатнете какво си е наумила... да се омъжи за него...

Елза изви към мен ужасено лице:

— Да се омъжи за него? Ремон иска да се жени?

— Да — отвърнах. — Ще се жени.

Внезапно ме напушваше смях. Ръцете ми трепереха. Елза изглеждаше объркана, като че ли я бях ударила. Не биваше да я оставям да разсъждава и да стигне до извода, че в края на краищата той е човек на възраст и няма да си прекара живота с леки момичета. Наведох се напред и сниших глас, за да подсиля впечатлението от думите си:

— Това не бива да стане, Елза. Той отсега страда. Не е допустимо, нали разбирате?

— Да — рече тя.

Видът ѝ беше като хипнотизиран, а мен все повече ме досмешаваше и треперенето ми се увеличи.

— Чаках ви — продължих. — Вие единствена сте способна да се преборите с Ан. Вие единствена сте на нужната висота.

Тя явно гореше от желание да ми повярва.

— Но щом се жени за нея, значи я обича — възрази.

— Хайде-хайде — рекох благо, — та той обича вас, Елза! Не се опитвайте да ми внушите, че не го знаете.

Забелязах как миглите ѝ запърхаха и тя се извърна встрани, за да прикрие радостта и надеждата, които ѝ вдъхвах. Действах като обзета от някакъв шемет, имах точен усет какво трябва да ѝ кажа.

— Вижте — добавих, — тя му изигра номера със съпружеското равновесие, домашното огнище и порядъчния живот — ето, така го изработи.

Моите думи съкрушаваха и мен. Защото аз всъщност изразявах собствените си чувства, несъмнено в опростена и първична форма, но все пак те отговаряха на мислите ми.

— Ако този брак се осъществи, животът и на трима ни е опропастен, Елза. Необходимо е да защитим баща ми, той е едно голямо дете... Голямо дете...

Настойчиво повтарях: „Голямо дете...“ Струваше ми се, че прекалявам с мелодрамата, но красивите зелени очи на Елза се премрежваха от сълзи на жалост. Довърших като песнопение:

— Помогнете ми, Елза! Моля ви заради вас, заради баща ми, заради вашата любов...

... и заради филанкишията — допълних наум.

— Но какво бих могла да направя? — попита Елза. — Не виждам какво.

— Ако не виждате какво, тогава се откажете — промълвих с глас, обикновено определян като замиращ.

— Ама че кучка! — възкликна Елза.

— Това е точната дума за нея — потвърдих и на свой ред извърнах лице.

Елза се възраждаше пред очите ми. Бяха се погаврили с нея, а сега тя щеше да покаже на тази коварна жена на какво е способна Елза Макенбург. А баща ми обичаше нея, тя поначало си го знаеше. Самата тя не бе намерила при Хуан забрава за обаянието на Ремон. Вярно, не му дърдореше за семеен уют, но и не му досаждаше, не се опитваше да го оплете...

— Елза — добавих бързо, понеже вече не я понасях, — идете при Сирил от мое име и го помолете да ви приюти. Той ще се спогоди с майка си. Кажете му, че утре сутринта ще го посетя. Тримата заедно ще обсъдим положението. — А на прага за свое забавление й поясних: — Браните своята съдба, Елза...

Тя кимна сериозно, сякаш съдбите ѝ не бяха петнайсетина — бройка, отговаряща на нейните покровители. Гледах я как се отдалечава с танцова стъпка в слънчевата светлина. Давах на баща си една седмица, за да я пожелае отново.

Беше три и половина — в този миг той навярно спеше в прегръдките на Ан, самата тя също потънала в сън, разцъфнала, морна сред топлината на насладата и щастието... Трескаво взех да градя планове, без изобщо да се замисля какво върша. Крачех из стаята безспирно, отивах до прозореца, хвърлях поглед към тихото море, снишено край пясъка, връщах се до вратата, обръщах се кръгом. Пресмятах, преценявах, оборвах едно подир друго всички възможни възражения — никога не бях осъзнавала колко пъргав е умът и на какви пориви е годен. Чувствах се опасно ловка и приливът от погнуса към самата мен, завладял ме при разговора с Елза, се примесваше с усещане за гордост, вътрешно съмишленичество и отчуждение.

Има ли смисъл да казвам, че всичките ми умопостроения рухнаха, когато отидохме да се къпем? Тресях се от угризения пред Ан, чудех се какво да сторя, за да изкупя вината си. Носех чантата ѝ, затичах се да ѝ поднеса хавлията на излизане от водата, отрупвах я с грижи и любезности — тази скоростна промяна у мен след мълчанието ми от последните дни я изненадваше и радваше. Баща ми беше във възторг. Ан ми благодарише с усмивка, отговаряше ми весело, а аз си припомнях: „Каква кучка!“ — „Това е точната дума за нея.“ Как бях могла да го изрека, да преглътна Елзините глупости? Утре щях да я посъветвам да си заmine, да ѝ призная, че съм се излъгала. Всичко щеше да си продължи като досега, а и щях да си взема изпита. Образованието положително е полезно нещо.

— Нали?

Обръщах се към Ан.

— Нали образованието е полезно нещо?

Тя ме изгледа и се разсмя. Последвах примера ѝ, щастлива, че я виждам тъй весела.

— Вие сте невероятна — рече тя.

Наистина бях невероятна — тя дори не подозираше какво бях възнамерявала да направя! Умирах от желание да ѝ разправа, за да прецени до каква степен съм невероятна. „Представете си само, и Елза въвлякох в играта: тя се преструва, че е влюбена в Сирил, живее при него, ние ги забелязваме как плават с лодката, после ги срещаме в горичката, по крайбрежието... Елза се е разкрасила. О, не е прекрасна като вас, естествено, но все пак си е възвърнала съблазънта на знойна хубавица, по която мъжете се заяпват. Баща ми не е в състояние да

издържи дълго такова положение — никога не е понасял жена, която е била негова, да се утеши тъй бързо и в известен смисъл пред очите му. Особено с мъж, по-млад от него. Разбирате ли, Ан, макар да ви обича, той скоро щеше да я пожелае — за собствено успокоение. Той е много суетен или много неуверен в себе си, както щете го приемете. Елза щеше да следва моите напътствия и да стори каквото е нужно. И един ден той щеше да ви изневери, а вие не бихте го изтърпели — не сте от жените, способни на подялба. Тогава щяхте да си отидете, а аз тъкмо това целях. Да, глупаво е, бях се настроила против вас заради Бергсон, заради жегата, въобразявах си, че... Дори не смея да го споделя, толкова е отвлечено и смехотворно... Заради изпита бях готова да предизвикам разрыв с вас — с вас, приятелката на майка ми, нашата приятелка... А образованието е полезно нещо, нали?“

— Нали?

— Какво нали? — попита Ан. — Че образованието е полезно?

— Да — рекох.

В края на краищата за предпочитане бе да си мълча, тя може би нямаше да ме разбере. Някои положения бяха неразбираеми за Ан. Хвърлих се във водата, догоних баща си, сборичках се с него, възвърнах си удоволствието от закачките, от морето, от чистата съвест. Утре щях да се преместя в друга стая, щях да се разположа с учебниците си на тавана. Бергсон все пак нямаше да взема — хайде, да не се престарavam! Два пълноценни часа на самотни занимания и безгласни старания, дъх на мастило и хартия. А през октомври — успех, изуменият смях на баща ми, одобрението на Ан, новата учебна година. Щях да стана умна, начетена, донякъде безстрастна — като Ан. Защо пък да нямах интелектуални заложиби?... Нима за пет минути не бях изготвила логичен план — без съмнение отвратителен, но логичен. Ами Елза! Бях заложила на суетността и тънката струна, за броени минути я бях подвела — а тя бе дошла само да си вземе багажа! Удивително беше как прицелих Елза, как налучках слабото ѝ място, как набеleyах ударите си, преди още да заговоря. За първи път изпитвах невъобразимото доволство да прозра в едно човешко същество, да го разголя, да го доведе до определено състояние, за да постигна намеренията си. Тъй както се задейства пружина, аз бях подходила внимателно и механизмът бе щракнал. Готово! Това бе ново за мен, иначе винаги се оставях на поривите си и ако успявах да

повлияя на някого, то бе по случайност. Сега внезапно съзирах изумителния механизъм на човешките рефлексии, огромната мощ на словото... Колко жалко, че го осъзнавах благодарение на лъжа... Един ден щях да обикна пламенно някой мъж и щях да намеря пътя към него по същия начин — предпазливо, кротко, трепетно...

ТРЕТА ГЛАВА

На другия ден се упътих към вилата на Сирил далеч по-малко уверена в умствените си способности. За да отпразнувам изцелението си, на вечеря бях пийнала доста, та изпаднах в неудържимо веселие. Обясних на баща си как ще завърша литература, ще общувам с ерудирани личности, ще стана прочута и досадна. А също как ще му се наложи да пусне в ход всички средства на рекламата и да прибегне до скандални разкрития, за да ме лансира като писателка. Обменяхме шантави мисли, смеехме се до припадък. И Ан се смееше, но не тъй бурно, някак снизходително. На моменти изобщо преставаше да се смее — когато хрумванията ми относно начина да пробия надхвърляха рамките на литературата, а и на всякакво приличие. Ала баща ми бе тъй очевидно щастлив, че посредством глупавите шеги си възвръщаме близостта, та Ан не се обаждаше. Най-накрая те ме сложиха да си легна, подпъхнаха завивките ми. Поблагодарих им горещо, попитах ги какво бих правила без тях. Баща ми нямаше понятие, а представата на Ан по въпроса изглежда бе твърде мрачна, но докато тя стоеше надвесена над мен, а аз я умолявах да ми я разкрие, сънят ме обори. Посред нощ ми прилоша. Пробуждането надмина целия ми дотогавашен опит в мъчителните утрини. С мътна глава и прималяващо сърце се отправих към боровата горичка, без да виждам нито сутрешното море, нито стрелкащите се чайки.

Заварих Сирил при входа на градината. Той се втурна към мен, прегърна ме, буйно ме притисна, като шепнеше несвързано:

— Миличко мое, как се притесних... Толкова време мина... Не знаех как си, дали не страдаш заради оная жена... Не знаех, че и аз самият мога така да страдам... Всеки следобед плавах покрай заливчето, по няколко пъти... Не си давах сметка колко те обичам...

— И аз — рекох.

Всъщност това и ме изненадваше, и ме затрогваше. Съжалявах, че ми е тъй лошо и не съм в състояние да му изразя вълнението си.

— Каква си бледа... — каза той. — Вече аз ще се грижа за теб, няма да допусна да те тормозят занапред.

Разпознавах въображението на Елза. Попитах Сирил за отношението на майка му към нея.

— Представих ѝ я като моя приятелка, сираче — обясни той. — Впрочем тя е мило момиче. Разправи ми всичко за оная жена. Просто да се неначудиш — изглежда тъй изтънчена, от сой, а да прибягва до такива интриги...

— Елза доста е преувеличила — възразих немощно. — Тъкмо щях да ѝ кажа, че...

— И аз имам нещо да ти кажа — прекъсна ме Сирил. — Сесил, искам да се ожена за теб.

За миг изпаднах в паника. Трябваше да направя нещо, да изрека нещо. Само да не ми се гадеше тъй нетърпимо...

— Обичам те — мълвеше Сирил, заровил устни в косата ми. — Ще зарежа правото, предлагат ми добра работа... един мой чичо... На двайсет и шест години съм, не съм момченце, говоря сериозно... Какво ще кажеш?

Отчаяно търсех някаква благовидна, уклончива фраза. Не желаех да се омъжвам за него. Обичах го, но не желаех да се омъжа — не желаех да се омъжвам за никого, бях уморена.

— Не е възможно... — запелтечих. — Баща ми...

— С баща ти ще се заема аз — отсече Сирил.

— Ан ще възрази — продължих. — Тя твърди, че съм незряла. Ако тя се възпротиви, и баща ми ще стори същото... Толкова съм отпаднала, Сирил, от вълнение ми се подкосяват краката, нека да седнем. Ето я и Елза.

Тя слизаше по пенъоар, свежа и ослепителна. Почувствах се невзрачна и кльощава. Двамата имаха здрав, цветущ и възторжен вид, който допълнително ме угнетяваше. Тя ме настани да седна, като ме крепеше, сякаш бях току-що освободена затворница.

— Как е Ремон? — попита. — Знае ли, че съм тук?

Усмивката ѝ беше щастлива като на човек, който е дал опрощение и сега се надява. На нея не можех да кажа, че баща ми я е забравил, нито пък на Сирил — че не искам да се омъжа. Спуснах клепачи. Сирил отиде да донесе кафе. Елза дърдореше ли, дърдореше — явно ме имаше за дълбоко проникателна личност и се уповаваше на мен. Кафето беше много силно, много уханно, а слънцето донякъде ме разведряваше.

— Умувах, умувах, но не намерих решение — обади се Елза.

— Няма такава — пророни Сирил. — Той се е прехласнал по нея, изпаднал е под влиянието ѝ, нищо не може да се направи.

— Напротив — рекох. — Има начин. Вие сте лишени от всякакво въображение.

Ласкаех се, че тъй внимателно очакват какво ще предложи: бяха десет години по-възрастни от мен, а не им хрумваше никаква идея! Небрежно подметнах:

— Всичко е до психология.

Дълго говорих, изложих им плана си. Те ми излизаха със същите възражения, които сама си бях противопоставяла предната вечер, и аз ги оборвах с остро задоволство. Беше самоцелно, но от стремеж да ги убедя, започвах и аз да се паля. Доказвах им, че замисълът ми е възможен, сега оставаше да им изтъкна, че не бива да го осъществявам, но за второто не намирах тъй логични доводи.

— Не ми харесват такива номера — заяви Сирил, — но ако това е единственият път да се оженим, ги приемам.

— Няма защо да набеждаваме само Ан — вметнах.

— Знаете прекрасно, че ако Ан се задържи, ще се омъжите за когото реши тя — каза Елза.

Може и да беше истина. Представях си как на двайсетия ми рожден ден Ан ме запознава с някой младеж, и той като мен дипломиран, предопределен за блестящо бъдеще, умен, уравновесен, а вероятно и верен. Горедолу впрочем какъвто беше и Сирил. Разсмях се.

— Моля те, не се смей — рече Сирил. — Обещай ми, че ще ревнуваш, когато се преструвам на влюбен в Елза. Изобщо, как ти дойде на ума — ама ти обичаш ли ме?

Говореше тихо. Елза дискретно се бе отдалечила. Гледах мургавото му изопнато лице, тъмните очи. Той ме обичаше и това ми създаваше странно усещане. Взирах се в устата му, сочна, близка... Вече не се чувствах умозрителна. Той леко наведе глава, така че устните ни се докоснаха и разпознаха. Застинах с широко отворени очи — устата му бе долепена до моята, неподвижна, топла, корава; тръпка пробягна по нея и за да я усмири, той по-силно впи устните си, после ги откряхна, целувката му стана поривиста, властна, умела, твърде

умела... Разбрах, че по ме бива да се целувам на слънце, отколкото да уча за диплома. Задъхана се отдръпнах от него.

— Сесил, ние трябва да живеем заедно. Ще разиграя този театър с Елза.

Чудех се дали сметките ми са правилни. Бях душата, постановчикът на тази комедия. Винаги ми бе по силите да я прекратя.

— Особени идеи ти идват — продължи Сирил с кривата си усмивчица, при която ъгълчетата на устните му се завиваха нагоре и му придаваха вид на разбойник — много красив разбойник...

— Целуни ме — прошепнах, — бързо ме целуни.

Ето как отприщих цялата комедия. Пряко волята си, от вялост и любопитство. Но на моменти ми се ще да го бях сторила съзнателно, с омраза и необузданост... Та поне да обвинявам себе си, а не леността, слънцето и целувките на Сирил.

Разделих се със съзаклятниците след час, в доста тягостно настроение. За да се успокоя, все още разполагах с известни доводи: замисълът ми можеше да се окаже погрешен, в страстта си към Ан баща ми можеше да стигне дотам, че да ѝ бъде верен. А и нито Сирил, нито Елза бяха в състояние да предприемат каквото и да било без мое участие. Все щях да намеря някакво основание да спра играта, ако баща ми дадеше признаци, че се подвежда. Винаги бе забавно да се пробва, да се види доколко психологическите ми сметки са точни.

А освен това Сирил ме обичаше, Сирил искаше да се ожени за мен: тази мисъл ми стигаше, за да изпадна в еуфория. Ако той бе склонен да изчака година-две, докато съзрея, щях да се съглася. Вече си представях как живея със Сирил, как спя до него, как сме неразделни. В неделя щяхме да ходим на обяд с баща ми и Ан като дружно семейство; дори щяхме да каним и майката на Сирил, за да се постигне съвсем задушевна обстановка.

Заварих Ан на терасата — гласеше се да слезе на плажа при баща ми. Тя ми отправи ироничния израз, с който се посрещат хората, прекалили с пиенето предната вечер. Попитах я какво е щяла да ми каже, преди да заспя, но тя със смях се възпротиви под предлог, че ще се засегна. Баща ми излизаше от водата, едър и мускулест — стори ми се неотразим. Къпах се с Ан, тя плуваше бавно, без да потапя глава, за да не си мокри косата. После тримата се изтегнахме един до друг по корем, аз между тях двамата, мълчаливи и спокойни.

Тогава в края на заливчето се появи лодката с вдигнати платна. Баща ми пръв я съгледа.

— Горкият Сирил не е издържал — рече със смях.

— Ан, да вземем да му простим, а? Всъщност той е добро момче. Вдигнах глава, предусетила опасността.

— Ама какво прави? — зачуди се баща ми. — Движи се успоредно на брега... Ха, че той не е сам...

Ан на свой ред се понадигна. Лодката щеше да мине пред нас и да продължи. Различавах чертите на Сирил, вътрешно го призовавах да се махне.

Възклицанието на баща ми ме стресна, при все че от две минути го очаквах:

— Но... но това е Елза! Какво прави тук? — Обърна се към Ан: — Просто е невероятна! Сигурно е оплела бедното момче и е успяла да предразположи и старата дама.

Ала Ан не го слушаше. Беше се втренчила в мен. Срещнах очите ѝ и зарових лице в пясъка, в прилив на срам. Тя протегна ръка, положи я на шията ми.

— Погледнете ме. Сърдите ли ми се?

Отворих очи: тя се взираше в мен тревожно, почти умолително. За първи път ме гледаше, както се гледа същество с чувства и мисли, и то тъкмо в деня, когато... Простенах, рязко се извърнах към баща си, за да се освободя от ръката ѝ. Той наблюдаваше лодката.

— Горкото ми момиченце — продължи гласът на Ан тихо. — Горкичката ми мила Сесил, вината отчасти е моя, може би не трябваше да съм тъй непреклонна... Не исках да ви причиня болка, нали ми вярвате?

Нежно милваше косите, тила ми. Имах същото усещане, както когато пясъкът се отдръпваше изпод краката ми под напора на вълна: обзе ме копнеж за поражение, за кротост, по-завладяващ от всичко дотогавашно, и от гнева, и от желанието. Да се откажа от комедията, да поверя на Ан съществуването си, да се поставя в нейна власт за цял живот. Никога не бях изпитвала тъй неудържима, тъй безмерна слабост. Спуснах клепачи. Струваше ми се, че сърцето ми спира да бие.

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

Баща ми не изрази друго чувство освен изненада. Прислужницата му обясни, че Елза е дошла да си вземе багажа и веднага си е тръгнала обратно. Не знам защо не спомена, че сме се срещнали. Тя беше местна жителка, много сантиментална, и цялото положение навярно ѝ се струваше доста пикантно. Особено като се имат предвид извършените с нейна помощ пренасяния от спалня в спалня.

И тъй, баща ми и Ан страдаха от угризения, та ме обграждаха с грижи и внимание, които отначало ми бяха непоносими, но скоро ми допаднаха. В крайна сметка дори аз самата да бях отговорна, изобщо не ми бе приятно да се натъквам непрестанно на Сирил и Елза хванати под ръка и проявяващи всички признаци на пълно разбирателство. Бях лишена от възможността да плавам с лодката, но пък виждах в нея Елза с развени от вятъра коси, също като мен по-рано. Никак не се затруднявах да си придавам мрачен и уж равнодушен вид, когато се сблъскахме с тях. А то се случваше навсякъде: в боровата горичка, в селцето, по пътя. Тогава Ан ме стрелваше с очи, подемаше разговор, за да ме отвлече, полагаше ръка на рамото ми, за да ме утеши. Казах ли, че беше добра? Не ми е ясно дали тази доброта беше проникновен изблик на нейния ум или пък на безстрастието ѝ, но тъй или инак тя винаги намираше точната дума, най-уместния жест, и ако действително се измъчвах, не бих могла да желая по-истинска подкрепа.

Ето защо без особено безпокойство оставях събитията да следват естествения си ход, още повече че у баща ми не се забелязваше и помен от ревност. Това бе свидетелство за привързаността му към Ан, но донякъде ме обиждаше, доказвайки несъстоятелността на моите планове. Веднъж двамата с него влизахме в пощата и на прага се разминахме с Елза; тя сякаш не ни видя, а баща ми се обърна подире ѝ като след непозната и тихо подсвирна:

— Я виж ти, Елза страхотно се е разхубавила!

— Любовта ѝ се отразява положително — рекох.

Той ме изгледа с изненада:

— Май си почнала да приемаш нещата по-леко...

— Какво да се прави — отвърнах, — те са на едни години, в известен смисъл беше неминуемо...

— Ако не беше Ан, изобщо нямаше да е неминуемо... — Вбесяваше се. — Да не си въобразяваш, че някакъв си там хлапак е способен да ми отнеме една жена, ако аз сам не я отстъпя...

— Все пак възрастта си казва думата... — обадох се сериозно.

Той сви рамене. На връщане ми се стори вгълбен в мислите си — навярно разсъждаваше, че Елза действително е млада като Сирил, а сключвайки брак със своя връстница, самият той излизаше от категорията на мъжете без рождена дата, към която се числеше. Неволно изпитах тържество. Ала когато съзрях у Ан бръчиците в ъгълчетата на очите и леките гънки около устата, ме хвана яд на себе си. Но беше тъй лесно да се поддавам на поривите си, а сетне да се разкайвам...

Измина една седмица. В неведение относно развоя на нещата, Сирил и Елза вероятно ме чакаха всеки ден. Не смеех да се выясна там — пак щяха да ми изкопчат идеи, а не ми се щеше. Пък и следобедите прекарвах в стаята си, уж за да уча. Всъщност безделничех — бях открила един наричник по йога и най-усърдно го усвоявах, като понякога ме напушваше неистов смях и се кикотех безгласно, за да не ме чуе Ан. На нея разправях, че залягам ревностно над философията и донякъде ѝ разигравах ролята на излъгана в любовта девойка, която черпи утеха от упованието някой ден да бъде абсолвентка с отличен успех. Имах чувството, че така ѝ се издигам в очите и за допълнителен ефект ми се случваше да цитирам на трапезата Кант, което явно огорчаваше баща ми.

Един следобед стоях увита в пешкири — за да си придам поиндуски вид — и, положила дясното стъпало на лявото бедро, се бях вторачила в образа си в огледалото не без задоволство, но и с надеждата да постигна единение с върховната реалност, когато на вратата се почука. Предположих, че е прислужницата, и тъй като тя от нищо не се впечатляваше, ѝ викнах да влезе.

Беше Ан. Тя за миг застина на прага, после се усмихна:

— Каква е тази игра?

— Йога — отвърнах. — И не е игра, а индийска философия.

Тя пристъпи към масата и взе наръчника. Поразтревожих се. Той бе разгърнат на стотната страница и цял изпъстрен от забележки с моя почерк от рода на „неизпълнимо“ и „изтощително“.

— Много съвестно подходите — каза. — А докъде стигнахте с прословутия реферат върху Паскал, за който толкова ни говорихте?

Наистина, докато се хранехме, аз на драго сърце бях разисквала една мисъл на Паскал, преструвайки се, че дълго съм разсъждавала върху нея и се готвя да я доразвия. Естествено не бях написала нито ред. Останах неподвижна. Ан ме изгледа втренчено и разбра какво е положението:

— Това, че не учите и се правите на палячо пред огледалото, си е ваша работа! — отсече. — Но че впоследствие се забавлявате да лъжете баща си и мен, е по-лошо. Впрочем внезапната ви интелектуална дейност силно ме озадачаваше...

Тя излезе, а аз се вцепених в хавлиите — не проумявах защо окачествява думите ми като лъжа. Бях споменала за реферат с единствената цел да ѝ доставя удоволствие, а тя изневиделица ме съкрушаваше с презрението си. Вече бях свикнала с новото ѝ отношение към мен и от сегашното ѝ спокойно, оскърбително пренебрежение ме обземаше гняв. Смъкнах дегизировката, нахлузих панталон и стара риза и изхвърчах от вилата. Жегата беше убийствена, но аз тичах под напора на яростта, изострена от обстоятелството, че не бях сигурна дали не изпитвам срам. Добрах се до дома на Сирил и запъхтяна спрях на прага. В следобедния зной всички къщи изглеждаха странно подмолни, притихнали и вгълбени в тайните си. Изкачих се до стаята на Сирил — той ми я бе показал в деня, когато ходихме да посетим майка му. Бутнах вратата. Той спеше, проснат напреки на леглото, положил буза върху ръката си. Взирах се в него цяла минута: за пръв път ми се струваше беззащитен и трогателен. Полугласно го повиках по име: той отвори очи и щом ме видя, скочи.

— Ти? Как попадна тук?

Направих му знак да не говори тъй високо — ако майка му дойдеше и ме свареше в стаята на сина си, можеше да сметне... Впрочем кой не би сметнал... Обхвана ме паника и се упътих навън.

— Ама къде отиваш? — възкликна Сирил. — Сесил, върни се...

Догони ме, улови ме за ръката и ме спря, като се смееше. Обърнах се към него и го погледнах. Бледност заля лицето му, както

навярно и моето, и той пусна китката ми, но веднага ме взе в обятията си и ме повали на леглото. В главата ми смътно се въртеше мисълта: писано е било... писано е било... После се развихри танцът на любовта — страхът подклаждаше копнежа, ласките и страстта — а сетне: острата болка, незабавно последвана от тържеството на наладата. Имах късмета, а Сирил — необходимата нежност, за да я открия още първия път.

Останах с него час, зашеметена и изумена. За любовта винаги бях слушала да се говори като за нещо просто; самата аз се изказвах по темата твърде прямо, с невежеството на възрастта си, но сега ми се струваше, че вече никога не бих могла да приказвам така — нехайно и грубо. Сирил лежеше до мен, описваше как ще се оженим, как никога няма да се разделим. Мълчанието ми го обезпокои — приповдигнах се, възрях се в него и наум го нарекох: „моят любовник“. Той се надвеси към мен. Притиснах устни към веничката, която туптеше на шията му, зашепнах: „мили мой, Сирил, мили мой“. Не знам дали тогава изпитвах към него любов — винаги съм била непостоянна и не желая да се представям не за такава каквато съм — но в този миг го обичах повече от себе си, готова бях да дам живота си за него. Като си тръгнах, той ме попита дали му се сърдя и аз се разсмях. Да му се сърдя за това блаженство!...

Изтощена и замаяна се върнах бавно през боровата горичка. Бях помолила Сирил да не ме изпраща — щеше да е опасно. Боях се, че по лицето ми ясно се открояват ярките белези на удоволствието — сенки под очите, набъбналост на устните, трепет. Пред вилата Ан четеше, изтегната в един шезлонг. Вече си бях наумила подобаващи лъжи за отсъствието си, но тя не ми зададе никакви въпроси, никога не задаваше въпроси. Седнах до нея безмълвно, сещайки се, че сме скарани. Стоях неподвижна, със затворени очи, вгълбена в ритъма на диханието си, в треперенето на пръстите си. От време на време сърцето ми замираще при спомена за тялото на Сирил и за някои мигове.

Взех от масата цигара и драснах клечка кибрит. Тя угасна. Запаших втора, внимателно, понеже нямаше вятър — само ръката ми трепереше. Но щом я докоснах до цигарата, угасна и тя. Ядно възкликнах и извадих трета. И тогава, не знам защо, тази кибритена клечка придоби за мен жизнена важност. Може би защото Ан,

внезапно отърсила се от своето безразличие, ме наблюдаваше без усмивка, съсредоточено. В този момент обстановката и времето се изличиха — остана само кибритената клечка, пръстите ми, които я стискаха, сивата кутийка и погледът на Ан. Сърцето ми подскочи и се разтуптя лудо, сгърчих пръсти върху клечката, тя припламна, жадно се наведох към нея, но цигарата ми я похлупи и угаси. Пуснах кутийката на земята и затворих очи. Суровият изпитателен поглед на Ан тегнеше връз мен. Молах се да стане нещо, да се намеси някой, за да се прекрати това мъчително напрежение. Ръцете на Ан привдигнаха лицето ми, аз стиснах клепачи, за да отбягна взора ѝ. Усещах как изпод тях бликат сълзи на изнемога, на неловкост, на радост. И тогава, отказвайки се сякаш от всякакви въпроси, Ан плъзна длани надолу по лицето ми с жест на недоумение и успокоение, и ги отдръпна. После сложи между устните ми горяща цигара и пак се вгълби в книгата.

Придадох символичен смисъл на този жест или поне се опитах. И днес, когато не успявам да запаля кибритена клечка, отново изживявам онзи странен миг, пропастта между собствените ми движения и мен, тежестта на погледа на Ан и околната, тъй завладяваща празнота...

ПЕТА ГЛАВА

Току-що описаната случка не остана без последствия. Като всички хора, много умерени в реакциите си и много уверени в себе си, Ан не допускаше компромисите. А онзи неин жест, разнежването на строгите ѝ ръце върху моето лице за нея беше именно компромис. Тя бе отгатнала нещо, можеше да ме принуди да си го призная, но в решителния момент се бе поддала на жалостта или безразличието. На нея ѝ беше точно толкова трудно да ме възпитава и обуздава, колкото и да приема слабостите ми. Към ролята на попечителка и наставница не я подтикваше друго освен чувството за дълг — омъжвайки се за баща ми, тя поемаше отговорността и за мен. Бих предпочела постоянното ѝ неодобрение, ако мога така да се изразя, да се дължи на раздразнение или изобщо на по-повърхностни пориви — така навикът скоро щеше да го притъпи; човек привиква към чуждите недостатъци, когато не смята, че дългът му е да ги изправя. След шест месеца тя щеше да изпитва спрямо мен само безсилие, безсилие и обич — тъкмо това ме устройваше. Подобни изгледи обаче не се очертаваха, понеже тя се усещаше отговорна за мен, а донякъде тъй си и беше, защото аз бях все още мека като тесто, податлива. Податлива и твърдоглава.

И тъй, тя се сърдеше на себе си и ми го показва. Няколко дни по-късно, на вечеря, се развихри спор все по повод на моите ваканционни занимания. Аз попрекалих с нахакания тон, дори баща ми се засегна, и в края на краищата Ан ме заключи в стаята, и то без нито за миг да повиши глас. Не разбрах, че го е сторила — по едно време ожаднях, отправих се към вратата и се опитах да я отворя; тя устоя на натиска ми и проумях, че съм залостена. Никога не бяха ме държали под ключ, та ме обзе паника, истинска паника. Изтичах до прозореца, но оттам нямаше начин да се измъкна. Обърнах се, съвсем подлудяла, хвърлих се към вратата, но само си натъртих рамото. Помъчих се да разбия бравата, като стисках зъби — не желях да викам да ме освободят. Счупих пилата си за нокти. Тогава застанах посред стаята и отпуснах ръце. Стоях съвършено неподвижна, съсредоточена в особеното си спокойствие, в умиротворението, завладяващо ме едновременно с

избистрянето на намеренията ми. За първи път се докосвах до жестокостта — чувствах я как напирва в мен, как се нагнетява успоредно с прииждащите мисли. Легнах на кревата и внимателно изготвих плана си. Настървението ми бе тъй несъразмерно с повода за него, че веднъж-дваж ставах, за да изляза от стаята, и с почуда се натъквах на непристъпната врата.

В шест часа баща ми дойде да ми отвори. Машинално се надигнах, когато влезе. Той ме изглежда безмълвно, а аз все тъй машинално му се усмихнах.

— Искаш ли да поговорим? — попита той.

— За какво? — отвърнах. — Ти се ужасяваш от такива разговори, а и аз също. Подобни обяснения не водят доникъде...

— Вярно е. — Видимо беше облекчен. — Трябва да бъдеш мила и търпелива с Ан.

Думата ме изненада — аз да бъда търпелива с Ан... Той разменяше ролите. Възприемаше Ан като жена, която натрапва на дъщеря си, а не обратното. Значи, всички надежди бяха допустими.

— Държах се лошо — рекох. — Ще се извиня на Ан.

— Ти... хм... ти щастлива ли си?

— Ами да — отговорих излеко. — Пък ако търканията с Ан продължат, ще се омъжа малко по-рано, и толкоз.

Знаех, че това разрешение неминуемо ще го разстрои.

— Избий си го от главата... Ти не си Снежанка... Няма ли да ти е мъчно да ме напуснеш тъй скоро? Само две години сме живели заедно.

За мен представата бе също тъй непоносима, както и за него. Предусетих мига, в който ще се разплача на рамото му, ще се разприказвам за изгубено щастие и непреодолими чувства. Не биваше да го превръщам в свой съучастник.

— Е, аз доста пресилвам. Всъщност ние с Ан се погаждаме добре. Като си правим взаимни отстъпки...

— Да — рече той, — естествено.

Навярно и той си мислеше като мен, че отстъпките положително няма да са взаимни, а само от моя страна.

— Разбираш ли — продължих, — прекрасно си давам сметка, че Ан винаги е права. Животът, който тя си е изградила, е много по-сполучлив, много по-смислен от нашия... — Той неволно възрази с жест, но аз не му обърнах внимание. — ... До месец-два напълно ще

съм усвоила схващанията на Ан и помежду ни няма да възникват глупави спорове. Нужно е само мъничко търпение.

Той ме гледаше, явно объркан.

А също и уплашен: губеше една съмишленица за бъдещите си лудории, губеше донякъде и миналото си.

— Нека не преувеличаваме — каза немощно. — Признавам, че с мен водеше живот може би неподходящ за твоята възраст... хм... пък и за моята, но този живот не беше тъп или нещастен... не, нали? В края на краищата, през двете години не бяхме нито тъжни, нито лишени от равновесие. Не бива току-тъй всичко да се отрича, просто защото Ан има малко по-различни виждания за нещата.

— Не бива да се отрича досегашното, но е необходимо да се откажем от него — рекох убедено.

— Очевидно е така — пророни горкият човечец и слязохме долу.

Без никакво смущение поднесох на Ан извиненията си. Тя заяви, че са излишни и че сигурно жегата е причина за нашата дразга. Чувствах се безучастна и весела.

Както беше уречено, се срещнах със Сирил в боровата горичка. Обясних му какво следва да се направи. Той ме изслуша със смесица от боязън и възхищение. Сетне ме прегърна, но вече беше късно, трябваше да се прибирам. Изненада ме трудността да се откъсна от него. Ако бе търсил начин да ме обвърже, беше го намерил. Тялото ми го разпознаваше, саморазпознаваше се, разцъфваше до неговото. Целунах го пламенно, исках да го заболи, да му оставя белег, за да не ме забрави нито за миг през предстоящата вечер, а през нощта да ме сънува. Защото нощта щеше да е безконечна без него, без осезанието, че е до мен, без любовното му умение, без стихийните му изблици и дългите милувки.

ШЕСТА ГЛАВА

На другата сутрин поведох баща си на разходка по пътя. Говорихме весело за незначителни неща. На връщане към вилата му предложих да минем през боровата горичка. Беше точно десет и половина — спазвах разписанието. Баща ми вървеше пред мен, понеже просеката бе тясна и препречена от трънаци, които той придържаше, за да не си издера краката. Като го видях да спира, разбрах, че ги е видял. Настигнах го. Излегнати върху боровите иглички, Сирил и Елза спяха, излагайки на показ всички признаци на пасторално щастие — следвах моите указания и все пак като ги съгледах, нещо ме клъцна в сърцето. Любовта на Елза към баща ми, любовта на Сирил към мен не променяха обстоятелството, че двамата бяха еднакво красиви и млади, а тъй близко един до друг... Стрелнах баща ми с очи — той ги наблюдаваше, без да помръдне, неестествено втренчен и блед. Хванах го под ръка:

— Дай да си тръгваме, че ще ги събудим.

Той хвърли последен поглед към Елза. Елза, морно отпусната, хубава и млада, златиста и червенокоса, с лека усмивка на най-сетне догонена нимфа... Той се обърна кръгом и пое с широка крачка.

— Мръсница — шепнеше, — мръсница...

— Защо говориш така? Тя е свободна, нали?

— Не е там работата! На теб приятно ли ти е да виждаш Сирил в прегръдките й?

— Вече не го обичам — казах.

— И аз не обичам Елза — кресна той яростно. — Ама все пак ми става криво... Пък и аз... хм... аз съм имал близост с нея. Тогава повече боли...

Много добре знаех, че повече боли! Той навярно бе изпитал същото желание като мен: да се втурне, да ги раздели, да си възвърне собствеността, по-раншната собственост...

— Ако те чуе Ан!

— Какво? Ако ме чуела Ан?... То се знае, че тя няма да ме разбере или ще се шокира, нормално е. Ама ти? Ти си моя дъщеря,

нали? И ти ли не ме разбираш, и ти ли се шокираш?

Колко лесно ми беше да давам насока на мисълта му. Малко се плаших, че тъй добре го познавам.

— Не се шокирам — отвърнах. — Но в края на краищата, нека приемем положението такова каквото е: Елза има къса памет, Сирил ѝ харесва, за теб тя е изгубена. Особено като се има предвид как постъпи с нея — такива неща не се прощават...

— Стига да искам... — започна баща ми и стреснато млъкна.

— Няма да успееш — отсякох убедено, сякаш бе естествено да разискваме какви изгледи има баща ми да отвоюва обратно Елза.

— Аз изобщо нямам такива намерения — заяви той вразумен.

— Не се и съмнявам — отговорих, свивайки рамене.

Това движение означаваше: „Никакъв шанс, драги мой, ти си извън играта!“ До вилата той повече дума не обели. Като си влязохме, взе Ан в прегръдките си и няколко мига я държа така, затворил очи. Тя стоеше, усмихната и изненадана. Излязох от стаята и се облегнах на стената в коридора, разтреперана от срам.

В два часа чух тихото подсвирване на Сирил и слязох на плажа. Той ме качи в лодката и поехме навътре в морето. Нямаше жива душа — в такъв пек на никого не му и хрумваше да си подава носа навън. Като изминахме известно разстояние, той сви платното и се извърна към мен. Почти не бяхме си продумали.

— Тая сутрин... — отрони.

— Замълчи — прекъснах го, — моля те, замълчи!

Той нежно ме повали върху платнището. Обливаха ни водни пръски, бяхме хлъзгави от пот, непохватни и припрени; лодката равномерно се полюшваше под нас. Взирах се в слънцето току над мен. И внезапно — поривистият, ласкав шепот на Сирил... Слънцето се преобърна, избухна, сгромоляса се върху ми... Къде бях? В гълбините на морето, в гълбините на времето, в гълбините на насладата... Гласно зовях Сирил, той не ми отговаряше, нямаше нужда да ми отговаря.

А сетне — прохладата на солената вода. Смеехме се заедно, зашеметени, лениви, признателни един на друг. Наши бяха слънцето и морето, смехът и любовта — дали някога щяхме да ги имаме като през онова лято, с яркостта и силата, които им придаваха страхът и угризенията?...

Освен физическото и съвсем осезаемо удоволствие, което ми носеше любовта, изпитвах и своего рода умозрителна наслада да мисля за нея. Изразът „правя любов“ притежаваше особена примамливост, чисто словесна и разграничена от същинския смисъл. Съчетанието от думата „правя“, обозначаваща нещо материално и конкретно, с поетическата абстрактност на „любов“, ме възторгваше. По-рано го бях използвала без никакво притеснение, без никакъв смут, а и без да осъзнавам сочността му. Сега усещах как ставам свенлива. Свеждах клепачи, когато баща ми впиваше очи в Ан, когато тя се засмиваше с отскорошния си кратък, приглушен и някак непристоен смях, при който двамата с баща ми пребледнявахме и зарейвахме поглед през прозорците. Ако бяхме казали на Ан как звучи смехът ѝ, тя нямаше да ни повярва. С баща ми не се държеше като любовница, а като приятелка, нежна приятелка. Ала без съмнение нощем... Забранявах си подобни мисли, ненавиждах нечистите представи.

Дните течаха. Позабравях за Ан, баща ми и Елза. Под въздействието на любовта живеях като насън, но с отворени очи; бях на седмото небе, любезна и кротка. Веднъж Сирил ме попита дали не се боя, че ще забременея. Рекох му, че се осланям на него и той го прие за съвсем естествено. Може би тъкмо затова му се бях отдала тъй лесно: защото нямаше да ме остави да нося отговорност, а ако забременеех, виновният щеше да е той. Поемаше върху себе си онова, което аз не бях способна да поема: отговорността. Впрочем трудничко се виждах бременна при моето тънко и жилаво тяло. Като никога се радвах на юношеското си телосложение.

Елза обаче проявяваше нетърпеливост. Непрестанно ме разпитваше. Все се страхувах да не ме свари някой с нея или със Сирил. Тя съумяваше да се засича непрекъснато с баща ми, да му се изпречва пред очите къде ли не. Тогава се приветстваше за въображаеми победи, за потиснати пориви от негова страна, които според нея той не успявал да прикрие. С изненада наблюдавах как това момиче, което поради професията си бе свързано с почти продажната любов и пригодно към ясните изисквания на забързаните бизнесмени, сега ставаше романтично и се вълнуваше от подробности като поглед или бегъл жест. Вярно, че Елза никога не бе изпълнявала сложна роля, та сегашната навярно ѝ се струваше връх в психологическите тънкости.

Мисълта за Елза постепенно обсебваше баща ми, но Ан сякаш изобщо не забелязваше. Той беше по-нежен, по-грижовен от всякога и това ме плашеше, понеже отдавах поведението му на неосъзната гузност. Важното бе нищо да не се случи три седмици занапред. После щяхме да се върнем в Париж, Елза щеше да поеме по своя път, а ако не се отметнеха от решението си, баща ми и Ан щяха да се оженят. Сирил също щеше да се прибере в Париж, и тъй както тук не бе успяла да ме възпре да го обичам, Ан и там щеше да е безсилна да ми попречи да се виждам с него. В Париж той живееше на квартира, далеч от майка си. Вече си представях прозореца с гледка към синьо-розови небеса, невероятните парижки небеса, представях си гукането на гълъбите по перваза, и ние двамата със Сирил на тясното легло...

СЕДМА ГЛАВА

Няколко дни по-късно баща ми получи писъмце от един наш приятел, който ни канеше да се срещнем в Сен Рафаел на аперитив. Веднага ни съобщи новината, въодушевен, че ще се изплъзне за малко от доброволната, но и донякъде изкуствена самота, в която живеехме. Аз от своя страна оповестих на Елза и Сирил, че ще бъдем в бар „Солей“ в седем часа и ако им се идва, ще ни намерят там. За беда Елза познаваше въпросния приятел, което удвои желанието ѝ да дойде. Представих си възможните усложнения и се опитах да я разубея, но напразно.

— Чарлс Уеб ме обожава — каза тя с детинско простодушие. — Ако ме види, само ще подтикне Ремон да се върне при мен.

На Сирил му беше все едно дали ще отиде в Сен Рафаел или не. Основното за него беше да е там, където съм аз. Схванах го от погледа му и неволно се почувствах горда.

И тъй, към шест следобед потеглихме с колата на Ан, която много ми харесваше — беше голям американски автомобил с подвижен покрив, по-пригоден да ѝ прави реклама като модна стилистка, отколкото съответстващ на вкусовете ѝ. На моите обаче той изцяло отговаряше, беше пълен с лъскави предмети и безшумен, а по завоите, когато се накланяше, сякаш ни откъсваше от света. Освен това и тримата седяхме отпред, а никъде другаде повече отколкото в кола аз не се усещах по-приятелски настроена към хората около мен. Долепили лакти, тримата бяхме подвластни на едно и също удоволствие от скоростта и вятъра, а може би и на една и съща смърт. Шофираше Ан — символ на семейството, което щяхме да бъдем. Не се бях качвала в колата ѝ от вечерта в Кан, което ме наведе на разни мисли.

В бар „Солей“ заварихме Чарлс Уеб и жена му. Той се занимаваше с театрална реклама, а жена му — с харчене на спечеленото от него по млади момчета, и то с главоломна бързина. Ето защо той беше постоянно затормозен как да свърже двата края и все търсеше начини да прави повече пари. На това се дължаха

неспокойствието и припряността му, в които имаше нещо неприлично. Знаех, че дълго време е бил любовник на Елза, понеже въпреки красотата си тя не беше особено користна и безгрижието ѝ към парите му допаднаше.

Жена му пък беше зла. Ан не я познаваше и не след дълго видях как на красивото ѝ лице се изписа презрителното и присмехулно изражение, обичайно за нея в светско общество. Както винаги Чарлс Уеб говореше много и същевременно хвърляше на Ан изпитателни погледи. Явно се чудеше какво търси тя с този коцкар Ремон и дъщеря му. Чувствах как преливам от гордост при мисълта, че скоро ще узнае. Докато той си поемаше дъх между две приказки, баща ми леко се наведе към него и без предисловие заяви:

— Имам една новина, драги. Ние с Ан се женим на пети октомври.

Уеб слисано се взря последователно в двамата. Мед ми капеше на душата. Жена му беше потресена — тя открай време имаше слабост към баща ми.

— Моите поздравления! — възкликна най-сетне Уеб с гръмовен глас. — Чудесна идея! Скъпа госпожо, вие сте възвишен човек, щом се нагърбвате с такъв нехранимайко!... Ей, келнер! Трябва да отпразнуваме събитието.

Ан се усмихваше, непринудена и спокойна. Изведнъж видях как Уеб разцъфна в усмивка, но не се обърнах.

— Елза! Божичко, та това е Елза Макенбург! Не ме забеляза... Ремон, ама тя страхотно се е разхубавила!

— Нали? — рече баща ми с тон на горд собственик.

После се сети за истинското положение и промени израза си.

Интонацията на баща ми не можеше да не направи впечатление на Ан. Тя бързо извърна лице от него към мен и отвори уста, за да вметне нещо, колкото да отвлече разговора, но аз се наклоних към нея:

— Ан, вашата изисканост намира почитатели — онзи мъж там не откъсва очи от вас...

Произнесох думите поверително, тоест достатъчно високо, за да чуе баща ми. Той тутакси се обърна рязко и се втренчи във въпросния мъж.

— Това никак не ми харесва — отсече и пое ръката на Ан.

— Какви са сладури — иронично се умили госпожа Уеб. — Чарлс, не биваше да нарушаваме покоя на тези влюбени, трябваше да поканим само малката Сесил.

— Малката Сесил нямаше да дойде — отвърнах, без да им цепя басма.

— А защо? Да не сте си хванали обожател рибар?

Веднъж ме бе видяла на една пейка, в разговор с някакъв автобусен кондуктор, и оттогава ме имаше за „изпаднала“ личност — според своите представи за изпаднала личност.

— Ами да — казах с усилие да изглеждам весела.

— И добър ли е уловът?

Върхът беше, че се смяташе за остроумна. Постепенно се вбесявах.

— В улова на обожатели не мога да се меря с вас. Просто ходя на риба.

Възцари се мълчание. Сетне прозвуча гласът на Ан, все тъй равен:

— Ремон, ще поискате ли от келнера сламка? Иначе портокаловият сок не е вкусен.

Чарлс Уеб бързо поде темата за разхладителните напитки. Неистов смях напушваше баща ми — познах по начина, по който се съсредоточаваше върху чашата си. Ан ме изгледа умолително. Начаса взехме решение да вечеряме заедно — като хора, едва избягнали скарването.

В ресторанта пих много. Трябваше да забравя Ан и очите ѝ — тревожни, когато се взираха в баща ми, и смътно признателни, когато се спираха на мен. Всеки път, когато госпожа Уеб ми отправяше някоя словесна стреличка, аз ѝ отвърщах с широка усмивка. Тази тактика я обърка и тя скоро стана нападателна. Ан ми правеше знаци да запазя самообладание — ненавиждаше сцените на обществени места, а проумяваше, че госпожа Уеб е склонна към тях. От своя страна, аз им бях свикнала, те бяха ежедневие в нашата среда. Изобщо не ми трепваше, като я слушах.

След вечерята отидохме в нощно заведение. Тъкмо се разполагахме, и се появиха Елза и Сирил. Елза постоя на прага, като говореше високо на гардеробиерката, сетне тръгна към вътрешността на залата, сподирена от горкия Сирил. Рекох си, че се държи по-скоро

като уличница, отколкото като влюбена, но беше достатъчно хубава, за да си го позволи.

— Кой пък е тоя юнак? — озадачи се Чарлс Уеб.

— Съвсем е недорасъл.

— Любовта не пита — изгука жена му. — Впрочем на нея ѝ се отразява положително.

— Ами, любов! — възрази остро баща ми. — Просто се е заплеснала.

Погледнах Ан. Тя наблюдаваше Елза спокойно и разсеяно, както разучаваше манекените, представящи модните ѝ колекции, или младичките жени — без капчица злоба. За миг ѝ се възхитих пламенно заради пълното отсъствие на дребнавост и завист. Всъщност нямаше защо да завижда на Елза. Беше стократно по-красива, по-изискана. Тъй като бях пияна, ѝ го казах. Тя се взря в мен с любопитство:

— По-красива от Елза? Така ли смятате?

— Абсолютно!

— Винаги е приятно да чуеш такова нещо. Но вие пак прекалявате с пиенето. Дайте ми чашата си. Нали не ви е криво, че виждате там вашия Сирил? Впрочем на него му е досадно.

— Той ми е любовник — рекох весело.

— Да не сте се напили? Слава Богу, време е да се прибираме.

Облекчено се разделихме със семейство Уеб. Аз превзето ломотех: „Любезна госпожо...“ Баща ми се настани зад волана, а моята глава клюмаше на рамото на Ан.

Казвах си, че я предпочитам пред Уебови и пред всички хора, с които иначе общувахме. Че е по-святна от тях, с повече достойнство. Баща ми говореше малко. Вероятно си припомняше появата на Елза.

— Спи ли? — попита той Ан.

— Спи като бебе. Относително добре се държа. С изключение на намека за улова, който беше съвсем прозрачен...

Баща ми се разсмя. Настъпи мълчание. После отново чух неговия глас.

— Ан, обичам ви, обичам само вас. Вярвате ли ми?

— Не ми го повтаряйте толкова често, хваща ме страх...

— Дайте ми ръката си.

Едва не се надигнах да възразя: ама недей, докато караш по пътя над морето! Но си бях пийнала, а и парфюмът на Ан, морският вятър в

косите ми, леката драскотинка, която Сирил ми бе направил на рамото, докато се любехме, бяха все причини да бъда щастлива и да си кротувам. Унасях се. А междувременно Елза и бедничкият Сирил навярно потегляха мъчително с мотоциклета, подарък от майка му за рождения ден. Не знам защо, но това ме затрогна до сълзи. Колата взеше меко, беше тъй устойчива, тъй удобна за сън... А пък госпожа Уеб положително сън не я ловеше в този момент! Сигурно и аз на нейните години щях да плащам на младежи, за да ме обичат, защото няма нищо по-сладко и живо, по-смислено от любовта. И цената не е важна. Важното е да не станеш кисела и завистлива като нея спрямо Елза и Ан. Безгласно се разсмях. Рамото на Ан се вдлъбна да ме приюти. „Спете“ — рече тя повелително и аз заспах.

ОСМА ГЛАВА

На другия ден се събудих в съвсем добро състояние, само с усещане за лека умора и със слаба болка в тила от препиването. Както всяка заран, слънцето огряваше леглото — отхвърлих завивката, махнах горнището на пижамата си и подложих гръб на слънчевите лъчи. Сгушила буза върху сгънатата си ръка, виждах току пред очите си едрата тъкан на чаршафа, а по-нататък, върху плочника — една муха, която пълпеше тромаво. Слънцето беше ласкаво, топло, и ми се струваше, че раздвижва костите под кожата ми, че полага особени грижи да ме сгрее. Реших да си прекарам сутринта така, без да мърдам.

Предната вечер постепенно се проясняваше в паметта ми. Припомних си как казах на Ан, че Сирил ми е любовник и ме досмеща: когато човек е пиян, говори истината, а никой не му вярва. Сетих се и за госпожа Уеб и сблъсъка с нея; бях свикнала с подобни жени — в тази среда и на тази възраст те често ставаха отвратителни поради безделието си и поради стръвта си към живота. Спокойствието на Ан ми беше открито госпожа Уеб по-болезнено изострена и подосадна отвсякога. Впрочем това бе предвидимо — никоя измежду приятелките на баща ми не би издържала на сравнението с Ан. За да си прекарваш приятно с личности от този род, трябваше или да си пийнал и да ти е забавно да се посдърпаш с тях, или да си в интимни отношения с единия или другия от съпрузите. За баща ми беше по-лесно — и Чарлс Уеб, и той бяха женкари, та си имаха приказката. „Познай с кого ще вечерям и ще спя довечера? С малката Марс от филма на Сорел. Тъкмо влизах у Дюпюи, и...“ Баща ми се смееше и го тупаше по рамото: „Късметлия! Тя е почти толкова хубава колкото Елиз.“ Разговори на гимназисти. Аз им се радвах заради възбудата, настървението, което и двамата влагаха. Не ми тежаха дори безконечните прекарвания из кафенетата на открито и печалните словоизлияния на Ломбар: „Друга не съм обичал, Ремон! Помниш ли пролетта, преди тя да ме напусне?... Глупаво е — цял живот за една-

едничка жена!“ В това имаше нещо непристойно, унижително, но и топлосърдечно — мъже, които откровеничат на чашка.

Приятелите на Ан вероятно никога не говореха за себе си. На тях несъмнено дори им бяха чужди такива похождения. А даже да споменаваха за личните си изживявания, сигурно го правеха със смях — от чувство за свян. Усещах се готова да споделя бъдещата снизходителност на Ан към близките ни, тази нейна любезна и прилепчива снизходителност... И все пак се виждах на трийсет години по-сходна с нашите познати, отколкото с Ан. Мълчанието ѝ, безстрастието, сдържаността ѝ ме задушаваша. За разлика от нея, аз след петнайсет години с лека преситеност щях да склоня глава към някой привлекателен мъж, и той като мен поуморен от живота:

— Първият ми любовник се казваше Сирил. Бях почти осемнайсетгодишна, на морето беше горещо...

Заплеснах се да си представям лицето на този мъж. Той щеше да има същите бръчици като баща ми... На вратата се почука. Бързешком навлякох горницето на пижамата и подвикнах:

— Влез!

Беше Ан. В ръцете си внимателно крепеше чаша.

— Помислих си, че се нуждаете от малко кафе... Зле ли сте?

— Съвсем добре съм — рекох. — Снощи май се понапих.

— Както всеки път, когато ви извеждаме... — Тя се разсмя. — Все пак трябва да ви призная, че ме разнообразихте... Иначе вечерта щеше да ми се стори безкрайна.

Вече не обръщах внимание нито на слънцето, нито дори на вкуса на кафето. Разговорите с Ан ме поглъщаха изцяло и сякаш дори преставах да съществувам, при все че тя единствена ме оспорваше винаги като личност, заставяше ме да се самопреценявам. Чрез нея изживявах наситени и трудни мигове.

— Сесил, приятно ли ви е с хора като Уеб или Дюпюи?

— Намирам поведението на повечето от тях ужасно, но те самите са забавни.

Тя също следеше пъпленето на мухата по пода. Хрумна ми, че насекомото сигурно е сакало. Ресниците на Ан бяха дълги и тежки. На нея ѝ беше лесно да гледа на нещата отгоре.

— Никога ли не схващате до каква степен приказките им са еднообразни и... как да кажа... тромави? Разните истории за договори,

жени, гуляи никога ли не ви отегчават?

— Знаете ли — рекох, — десет години прекарах в девически пансион и все още се впечатлявам от тези хора, понеже нямат никакъв морал.

Не смеех да добавя, че това ми харесва.

— Цели две години... — отвърна тя. — Не става дума за разум, нито впрочем за морал, а за усет, за шесто чувство...

Вероятно няхах такова. Ясно осъзнавах, че тук нещо ми липсва.

— Ан — промълвих внезапно, — смятате ли, че съм умна?

Тя се разсмя, изненадана от остротата на въпроса ми.

— Ама разбира се! Защо питате?

— Ако бях безмозъчна, щяхте да ми отговорите същото — въздъхнах. — Тъй често ми внушавате превъзходството си...

— Въпрос на възраст — каза тя. — Би било твърде жалко, ако няхах малко повече самоувереност от вас. Тогава щяхте вие да ми влияете!

Избухна в смях. Оскърбих се:

— Може пък да не е беда.

— Ще е катастрофа.

Изведнъж тя се отказа от шеговитостта и ме изгледа право в очите. Поразмърдах се, бях като на тръни. Дори и днес не мога да свикна с манията на хората да се вторачват в теб, когато ти говорят, или да се доближават плътно, за да са съвсем сигурни, че ги слушаш. Впрочем сметката им е крива, понеже аз поне в такива случаи нямам наум друго освен как да се изплъзна, та се отдръпвам заднишком, повтарям: „Да, да...“ и умножавам ходовете за отстъпление, докато се озова в другия край на помещението — направо освирепявам пред настойчивостта, натрапничеството, претенцията да бъда на нечие пълно разположение. За щастие Ан не се чувстваше длъжна да ме обсебва по този начин, но се взираше в мен, без да отклонява поглед, та ми беше трудно да се придържа към разсеяния и лековат тон, с който предпочиташ да разговарям.

— Знаете ли как свършват мъже от рода на Уеб?

Мислено допълних: „И на баща ми.“

— В канавката — отвърнах весело.

— Настъпва една възраст, когато те вече не са привлекателни, нито пък „във форма“, както се казва. Пиенето не им понася, но още

имат влечение към жените — налага им се обаче да си плащат, да се примиряват с множество дребни компромиси, за да избягат от самотата. Те са лъгани и страдат. И тъкмо тогава стават сантиментални и възискателни... Мнозина съм виждала да се превръщат по този начин в отрепки.

— Горкият Уеб! — рекох.

Бях смутена. Ето какъв край заплашваше баща ми! Или поне би го заплашвал, ако Ан не беше се заела с него.

— Не сте се замисляли, нали? — отрони Ан със състрадателна усмивчица. — Не се замисляте особено за бъдещето... Това е преимущество на младостта.

— Моля ви — прекъснах я, — не ми натяквайте младостта. Възползвам се от нея възможно най-малко, не вярвам, че тя ми дава преимущества или оправдания. Не ѝ отдавам значение.

— А на какво отдавате значение? На безметежността, на независимостта?

Боях се от подобни разговори, най-вече с Ан.

— На нищо — промълвих. — Нали знаете, че не се замислям.

— Мъничко ме дразните вие двамата с баща си. Все не се замисляте за нищо, все не ви бива за нищо, все не ви е ясно... Такива ли се харесвате?

— Не се харесвам. Не се харесвам и целта ми не е да се харесвам. Има моменти, в които ме принуждавате да си усложнявам живота и тогава почти се настройвам против вас.

Тя си затананика, някак вгълбена. Разпознавах мелодията, но не се сещах коя е песента.

— Коя е тази песен Ан? Затормозвам се...

— И аз не се сещам. — Отново се усмихваше, с леко обезсърчение. — Излежавайте се, починете си, а аз ще продължа другаде разследването върху интелекта в семейството.

Естествено, рекох си, на баща ми му е лесно. Оттук го чувах: „Не мисля за нищо, понеже ви обичам, Ан.“ Колкото ѝ умна да беше, тази причина сигурно ѝ се струваше уважителна. Дълго, усърдно се протегнах и се зарових обратно във възглавницата. Независимо от твърденията си пред Ан, аз доста разсъждавах. Всъщност тя положително драматизираше: след двайсет и пет години баща ми щеше да е мил възрастен господин с посребрени коси, слабост към

уискито и пикантните спомени. Ще излизаме заедно. Аз ще му разправам похожденията си, а той ще ми дава съвети. Осъзнах, че изключвам Ан от това бъдеще — не можех, не успях да я вменя в него. В разтурения ни апартамент, ту унил, ту претъпкан с цветя, огласян от разпавии и чужд говор, редовно задръстван от нечий багаж, не смогвах да си представя реда, тишината, хармонията, които Ан внасяше навсякъде като най-ценно благо. Много се опасявах, че ще се отегча до смърт. Без съмнение нейното влияние ме плащеше по-малко, откакто фактически, физически обичах Сирил. Това ме избавяше от доста страхове. Ала повече от всичко се боях от скуката, от спокойствието. За да имаме вътрешна умиротвореност, ние с баща ми се нуждаехме от външна трескавост. А подобно положение Ан нямаше да допусне.

ДЕВЕТА ГЛАВА

Разказвам много за Ан и за себе си, а малко за баща си. Не защото ролята му не беше първостепенна, нито поради безразличие от моя страна... Никога не съм обичала колкото него и от всички чувства, които ме вълнуваха тогава, тези към баща ми бяха най-устойчиви, най-съкровени и най-ценни. Твърде близък ми е, за да не изпитвам неохота да го описвам, а и осъзнавам колко сме сходни. Ала за да направя приемливо поведението му, трябва да обясня що за човек беше той. Не беше празен, нито пък егоист. Беше обаче лекомислен, неизлечимо лекомислен. Не бих го определила дори като неспособен на дълбоки чувства, безотговорен. Любовта му към мен не беше повърхностна, не можеше да се приеме просто като бащинска привичка. Той бе в състояние да страда заради мен повече отколкото заради когото и да било друго — а нима и аз не бях същата, нима отчаянието, което ме бе връхлетяло веднъж, не се дължеше единствено на отдръпването му, на извърнатия поглед?... Той никога не ме поставяше на второ място, след своите увлечения. Имаше вечери, когато за да ме изпрати до вкъщи, пропускаше случаи от онези, които Уеб наричаше „вързани в кърпа“. Но че иначе бе подвластен на удоволствията си, на непостоянството и леснината, не мога да отрека. Той не разсъждаваше. За всяко нещо се опитваше да намери физиологическо обяснение, което обявяваше за рационално: „Смяташ, че си отвратителна? Спи повечко и пий по-малко.“ Така беше и с неудържимото влечение, което на моменти го тласкаше към някоя жена — през ум не му минаваше нито да го потисне, нито да го извиси до по-сложен трепет. Беше земен човек, но деликатен, изпълнен с разбиране и най-вече много добър.

Влечението към Елза го затормозваше, но не в смисъла, в който би могло да се предположи. Той не си казваше: „Ще изневеря на Ан. Значи я разлюбвам“, а: „Ама че досаден е тоя мерак към Елза! Ще трябва да се справя набързо, иначе ще си навлека усложнения с Ан.“ На всичкото отгоре той обичаше Ан, възхищаваше ѝ се, тя го разнообразяваше от поредицата леконравни и глупавички жени, с каквито бе имал връзки в последните години. Тя задоволяваше и

суетата, и сладострастието, и душевността му, понеже го разбираше и му предлагаше отпор на ум и опит, съпоставими с неговите. Дали обаче е осъзнавал сериозността на чувството ѝ, никак не съм сигурна! Възприемаше я като идеалната любовница за него и идеалната майка за мен. Дали си я представяше и като идеалната съпруга с всички произтичащи от това задължения? Едва ли. Убедена съм, че в очите на Сирил и Ан и той, подобно на мен, изглеждаше ненормален в емоционално отношение. Кое то не му пречеше да води вълнуващ живот, именно понеже го смяташе за обикновен и влагаше цялата си жизненост.

Не се съобразявах с него, когато кроях планове как да отстраня Ан от нашето съществуване; знаех, че ще се утеши, както се утешаваше от всичко — разрывът щеше да му струва по-малко отколкото порядъчния живот. И той като мен се уязвяваше и залиняваше истински само от привичното, от предвидимото. Двамата бяхме устроени еднакво: понякога си мислех, че в жилите ни тече чистата, силна кръв на скиталците, а друг път — болнавата, жалка кръв на разгулниците.

Той се измъчваше, или по-скоро треска го тресеше — за него Елза се бе превърнала в символ на предишния живот, на младостта — най-вече на собствената му младост. Долавях, че умира от желание да каже на Ан: „Мила, пуснете ме за един ден, трябва да си докажа с онова момиче, че не съм старчок. Трябва отново да се преситя от тялото ѝ, за да се успокоя.“ Но нямаше начин да ѝ го каже — не защото Ан бе ревнива или непреклонно добродетелна и праволинейна, а защото навярно бе поставила тяхното съжителство на следната основа: че той е приключил с лесната безпътица, че вече не е гимназист, а мъж, на когото тя поверява живота си и следователно е длъжен да се държи прилично, а не като нищожество, робуващо на прищевките си. Ан нямаше за какво да бъде упрекната, предназначенията ѝ бяха здрави и естествени, но не възпираха баща ми да желае Елза. Да я желае все по-силно и повече от която и да е друга жена, да я желае с удвоеното желание, изпитвано към забранения плод.

В този момент аз несъмнено бях в състояние да оправя положението. Достатъчно бе да посъветвам Елза да му се отдаде, докато аз под някакъв предлог отведа Ан в Ница или другаде за един следобед. На връщане щяхме да заварим баща ми освободен от

напрежението и преизпълнен с нова нежност към законоутвърдената — или поне подлежаща на законоутвърждаване след почивката — любов. Защото и още нещо щеше да е неприемливо за Ан — да е била любовница като останалите: преходна. Как ни затрудняваше живота с достойнството и себеуважението си!...

Аз обаче не поощрявах Елза да отстъпи, нито канех Ан да ме придружи в Ница. Искях сподавеното желание на баща ми да се изостри съвсем, та той да допусне грешка. Нетърпимо ми беше презрението на Ан към миналия ни живот, удобното за нея пренебрежение към онова, което за нас с баща ми бе представлявало щастието. Щеше ми се не да я унижа, а да я заставя да се примири с нашия мироглед. Тя трябваше да узнае, че баща ми ѝ е изневерил и да приеме факта в обективното му значение, като чисто физическо увлечение, а не като посегателство върху личната си стойност и чест. Щом непременно държеше тя да е правата, трябваше да ни остави да бъдем криви.

Преструвах се дори, че не забелязвам терзанията на баща ми. В никакъв случай не биваше той да ми се довери, да ме въвлече в съучастничество, да ме накара да говоря с Елза и да го освободя за кратко от присъствието на Ан.

Нужно бе да се правя, че смятам за свята любовта му към Ан и самата Ан. Нека си призная, че го постигах с лекота. Мисълта, че той ще измени на Ан, а после ще я гледа в очите, ми вдъхваше ужас и смътно възхищение.

Междувременно дните си течаха безоблачно, а аз използвах всеки повод да подклаждам желанието на баща ми към Елза. Вече не се чувствах гузна при вида на Ан. Понякога си представях, че тя ще преглътне случката и ще си устроим живот, съобразен и с нейните, и с нашите вкусове. Със Сирил често се срещяхме и се любехме скришом. Мирисът на боровете, плискът на морето, допирът на тялото му... Той започваше да се измъчва от угризения, ролята, която му натрапвах, дълбоко го отблъскваше и скланяше да я играе само защото му внушавах, че е наложителна за нашата любов. Всичко това бе съпроводено с много лицемерие и безброй премълчани неща, но и с тъй малко същински усилия и лъжи! А както вече споменах, за осъдителни смятах само действията.

Съкращавам разказа за този период, защото се боя, че ако се разровя, ще затъна в съкрушителни за мен спомени. Достатъчно е да се сетя за щастливия смях на Ан, за нейната топлина, и се чувствам сякаш ми е нанесен подъл удар под пояса — заболява ме, дъхът ми секва от негодувание към самата себе си. Усещам как се доближавам до онова, което се нарича нечиста съвест и за да заглуша гласа ѝ, прибягвам до действия: паля цигара, пускам плоча, обаждам се на приятел. Все пак ми е неприятно, че се оправдавам с дупките в паметта ми и лекомислието, вместо да се преборвам с тях. Неприятно ми е, че ги осъзнавам, дори когато се радвам на удобството им.

ДЕСЕТА ГЛАВА

Странно е как съдбата избира да се въплъти в недостойни или жалки личности. Онова лято тя прие образа на Елза. Образ, иначе красив или по-точно притегателен. В добавка към него Елза имаше невероятен смях, заразителен и неудържим, с какъвто са надарени само възглупавите хора.

Отдавна бях установила въздействието на този смях върху баща ми. Ето защо поощрявах Елза да го използва максимално, когато предстоеше да я „сварим“ със Сирил. Казвах й: „Като ни чуете, че се приближаваме с баща ми, недейте да говорите, само се смейте.“ И тогава, при изблика на този смях на насита, откривах как чертите на баща ми се облъхват от ярост. Встрастявах се в ролята на постановчик. Действах безотказно. И видехме ли Елза и Сирил заедно, излагащи на показ въображаема — но тъй близка до въображението — интимност, баща ми и аз пребледнявахме едновременно, кръвта се изтегляше от неговото, но и от моето лице, под напора на по-острото от болка желание за притежание. Сирил — Сирил, надвесен над Елза... Тази картина ми късаше сърцето и без да осъзнавам силата й, аз я предначертавах със Сирил и Елза. Словесно нещата са лесни, подвеждащи, но когато съзирах Сирил, мургавия му гладък тил, склонен над отметнатата глава на Елза, бих дала всичко, за да не е истина. Забравях, че лично аз бях създала това положение.

Извън подобни случки ежедневието ни се запълваше от доверчивостта, благостта и от — с мъка прибягвам до тази дума — от щастието на Ан. Тя се докосваше до щастието повече от когато и да било, беше подвластна на нас, егоистите, и съвсем чужда на необузданите ни влечения и на моите долни, дребнави ходове. На това именно и разчитах — че нейната сдържаност и гордост инстинктивно ще я възпрат от разни тактики да обвърже по-тясно баща ми, а и от всякакво кокетство извън стремежа да бъде красива, умна и нежна. Все повече се умилявах от нея — умилението е приятно вълнение, завладяващо като военната музика. Не заслужавам укор за него.

В едно прекрасно утро прислужницата, много възбудена, ми донесе бележка от Елза. Тя гласеше: „Всичко се нарежда, елате веднага!“ Предусетих настъпващата катастрофа, а ненавиждам развързките. Намерих Елза на плажа — видът ѝ беше тържествуващ.

— Най-сетне се срещнах с баща ви, преди час!

— И той какво ви каза?

— Каза, че страшно съжалявал за случилото се, че се е държал дебелашки... То си е така, нали...?

Реших, че съм длъжна да потвърдя.

— После ми направи куп комплименти както само той умее. Нали знаете, с онзи негов малко разсеян тон и със съвсем тих глас, като че ли се измъчва да ги изрече... и тонът му...

Изтръгнах я от сладостите на романтиката:

— И накъде биеше?

— Ами наникъде... Тоест, покани ме на чай в селцето, за да съм му докажела, че не съм злопамятна, че съм човек широко скроен, с широк дух и изобщо...

Схващанията на баща ми за широтата на духа у рижите момичета ме възторгваха.

— Защо се смеете? Да отида ли?

Едва не ѝ отвърнах, че това си е нейна работа и не ме засяга. После си дадох сметка, че ме държи отговорна за успеха на начинанията си. С право или не, но се подразних.

Почувствах се като преследвана.

— Не знам, Елза, от вас зависи. Не ме питайте всеки път как да постъпите, ще рече човек, че аз съм причината да...

— Ами вие, та кой друг — каза тя. — Нали благодарение на вас...

Възхищението в гласа ѝ внезапно ме плашеше.

— Вървете, ако искате, но за Бога, не ме занимавайте повече!

— Ама... ама нали трябва да го отървем от тая жена... Сесил!

Побягнах. Нека баща ми върши каквото ще, нека Ан се оправя сама! Впрочем имах уговорка със Сирил. Струваше ми се, че единствена любовта ще ме избави от обезсилващия страх, който ме обземаше.

Сирил безмълвно ме прегърна и тръгнахме заедно. С него всичко беше лесно, наситено със стихийност и наслада. По-късно, докато

лежах до него, положила глава върху загорелите му, оросени от пот гърди, самата аз изтощена и зареяна като корабокрушенка, му рекох, че се мразя. Рекох го с усмивка — действително мислех така, но без болка и със своего рода примирение. Той не взе насериозно изявлението ми.

— Няма значение. Аз те обичам достатъчно, за да те принудя да приемеш моето мнение по въпроса. Обичам те, толкова те обичам...

Ритъмът на фразата неуморно отекуваше в съзнанието ми, докато седях на трапезата. „Обичам те, толкова те обичам.“ Ето защо въпреки старанието си не помня ясно този обяд. Роклята на Ан беше лилава като сенките под очите ѝ, като самите ѝ очи. Баща ми се смееше, наглед успокоен — стечението на обстоятелствата беше благоприятно за него. Като стигнахме до десерта, оповести, че следобед щял да отскочи по работа до селцето. Вътрешно се подсмихнах. Усещах се уморена и настроена фаталистично. Имах едно-едничко желание: да се окъпя в морето.

В четири слязох на плажа. Баща ми беше на терасата — канеше се да поеме към селцето. Не му казах нищо. Дори не го призовах да бъде предпазлив.

Водата беше ласкава и топла. Ан не дойде — трябваше да поработи върху модната си колекция, да скицира едно-друго в стаята си, докато баща ми се занеся с Елза. Два часа по-късно, когато позахладня, се качих обратно на терасата, седнах в едно кресло и отворих вестник.

Тогава се появи Ан. Идеше откъм горичката. Тичаше — някак спънато, неумело, с долепени до тялото лакти. Внезапно ме завладя впечатлението, че виждам нещо непристойно, че тича старица, която ще падне. Застинах. Тя изчезна зад къщата, по посока към гаража. Изведнъж проумях и също се втурнах да я настигна.

Тя вече беше в колата, палеше мотора. Добрах се бежешком до вратата и се вкопчих в нея.

— Ан — отроних, — Ан, не си отивайте, това е грешка, вината е моя, ще ви обясня...

Тя не ме слушаше, не ме гледаше, наведена да освободи ръчната спирачка.

— Ан, ние имаме нужда от вас!

Тя се надигна, съвсем разстроена. Плачеше. Изневиделица разбрах, че съм посегнала на живо чувствително същество, а не на

някаква абстракция. Представих си я — затворено в себе си момиченце, сетне девойка, сетне жена. Беше четирийсетгодишна, самотна, обичаше един мъж и се бе надявала да бъде щастлива с него десет, може би двацет години. А аз... това лице, това лице беше мое дело. Стоях окаменяла, с цялото си тяло треперех, опряна на вратата.

— Нямате нужда от никого — промълви тя, — нито вие, нито той.

Моторът работеше. Бях отчаяна — не беше възможно тя да си тръгне ей така.

— Простете ми, моля ви се...

— Какво да ви простя?

Сълзите ѝ бликаха безспирно. Тя сякаш не ги забелязваше, чертите ѝ бяха застинали:

— Горкичкото ми момиченце!...

За миг положи ръка върху бузата ми и потегли. Видях как колата се скри зад ъгъла на къщата. Бях безпътна, объркана... Всичко се бе развило тъй бързо! А лицето, лицето ѝ...

Дочух стъпки зад себе си: беше баща ми. Успял бе да изтрие червилото на Елза и да отупа боровите иглички от костюма си. Обърнах се, хвърлих се към него:

— Мръсник, мръсник!

Разхлипах се.

— Ама какво има? Да не би Ан...? Сесил, кажи ми, Сесил...

ЕДИНАЙСЕТА ГЛАВА

Озовахме се отново заедно чак на вечеря, напрегнати от ненадейно възстановеното усамотение помежду ни. Изобщо не бях гладна, нито пък той. И двамата бяхме наясно, че е належащо Ан да се върне при нас. А аз не бях в състояние дълго да понеса спомена за разстроеното лице, което тя бе извърнала към мен, преди да тръгне, нито мисълта за нейната болка и за собствената си отговорност. Забравях търпеливите си кроежи, грижливо изготвените планове. Чувствах се съвсем безпосочна, предоставена на произвола, лишена от опорна точка — същото бе изписано и върху лицето на баща ми.

— Смяташ ли, че ни е напуснала задълго? — попита той.

— Вероятно е заминала за Париж — отвърнах.

— Париж... — прошепна баща ми вгълбено.

— Може би повече няма да я видим...

Той ме изгледа объркан, пресегна се през масата и ме улови за ръката.

— Сигурно ужасно ми се сърдиш. Не знам какво ме прихвана. Като се прибирахме през горичката, тя... Ами... аз я целунах, а Ан навярно е минала точно тогава...

Не го слушай. Образите на Елза и баща ми, прегърнати в сянката на боровете, ми се струаха тъй водевилни и несъстоятелни, че дори не бях способна да си ги представя. Единствено живо, жестоко живо от този ден, бе лицето на Ан, нейното последно лице, белязано от страдание, лице, претърпяло предателство. Измъкнах цигара от кутията на баща ми, запалих я. Пак нещо, което Ан не допускаше — да се пуши по време на хранене. Отправих на баща си усмивка:

— Напълно разбирам, вината не е твоя... Моментно умопомрачение, както се казва. Но трябва Ан да ни прости, тоест, да ти прости.

— Какво да сторим? — попита той. Изглеждаше много зле, дожаля ми за него, дожаля ми и за себе си. Защо Ан ни зарязваше така, защо ни караше да се измъчваме, и то всъщност заради някаква си забегка? Нима нямаше дълг към нас?

— Ще ѝ пишем — заявих. — Ще я помолим за прошка.

— Чудесна идея! — възкликна баща ми.

Най-сетне намираше средство да излезе от нагнетеното от угризения бездействие, в което бяхме затънали от три часа.

Не довършихме вечерята, махнахме покривката и приборите, а баща ми отиде да донесе голямата настолна лампа, писалки, мастило и хартия. Разположихме се един срещу друг почти усмихнати, дотолкова завръщането на Ан ни се виждаше възможно благодарение на този мизансцен. Един прилеп долетя до прозореца и плавно закръжи. Баща ми склони глава и започна да пише.

Не мога да си припомня без нетърпимо усещане за гавра и жестокост преизпълнените с топлота писма, които съчинихме за Ан. Двамата седяхме край лампата като усърдни и непохватни ученици, залягащи сред тишината върху непосилното задание: да си възвърнем Ан. Все пак сътворихме два шедьовъра по темата, изобилстващи с извинения, нежности и разкаяния. Привършвайки, бях кажи-речи убедена, че Ан няма да устои, че сдобряването е неминуемо. Вече си представях сцената на опрощението, наситена със свян и хумор... Тя щеше да протече в Париж, в нашата дневна. Ан щеше да влезе и...

Телефонът иззвъня. Беше десет часът. Спогледахме се с изненада, после с надежда — сигурно беше Ан, обаждаше се да съобщи, че ни прощава, че се връща. Баща ми се хвърли към апарата, весело извика: „Ало?“

Сетне продължи едва чуто:

— Да, да... Къде?... Да...

На свой ред станах — страх напираше в мен. Наблюдавах баща си, наблюдавах ръката, която той машинално прокарваше по челото си. Накрая той бавно сложи слушалката и се обърна към мен.

— Катастрофирала е — промълви. — По пътя към Естерел. Досега търсили адреса ѝ. Обадили се в Париж и оттам дали тукашния номер...

Говореше механично, с равен глас и аз не смеех да го прекъсна:

— Катастрофирала на най-опасното място. Там все ставали произшествия. Колата паднала от петдесет метра височина. Щяло да бъде чудо, ако бе оцеляла...

В паметта ми остатъкът от тази нощ е като кошмарен сън. Шосето, изникващо пред фаровете, застиналото лице на баща ми,

вратата на болницата... Баща ми се възпротиви да я видя. Седях на скамейка в чакалнята и се взирах в някаква литография с изглед от Венеция. Една сестра ми обясни, че от началото на лятото на същото място били станали шест катастрофи. Баща ми все не се връщаше.

И тогава си казах, че това бе поредната отлика между Ан и нас. Ако баща ми или аз бихме решили да се самоубием — при положение, че наберем смелост за подобна постъпка, — щяхме да се застреляме в главата; и то оставяйки обстойно писмено обяснение, предназначено завинаги да смуцава душата и съня на виновниците. А Ан ни правеше щедър подарък — небивалата възможност да си внушаваме, че е била жертва на нещастен случай: опасен завой, на който колата е поднесла... Подарък, който ние щяхме да проявим слабостта да приемем. И всъщност, ако днес споменавам за самоубийство, това е твърде романтично от моя страна. Нима е допустимо да се самоубиеш заради хора като баща ми и мен, хора, които не се нуждаят от никого, бил той жив или мъртъв... Впрочем ние никога не сме си говорили за станалото другояче освен като за произшествие.

На идния ден се прибрахме във вилата към три следобед. Елза и Сирил ни чакаха, седнали на външните стъпала. Изправиха се пред нас като невзрачни и позабравени действащи лица — ни той, ни тя бяха познавали, обичали Ан. Бяха тук с нищожните си сърдечни вълнения, двойно примамливи с красотата и със смущението си. Сирил направи крачка към мен и ме прихвана над лакътя. Изгледах го: никога не бях го обичала истински. За мен той бе добър и привлекателен, радвах се на насладата, която ми носеше, но няхах нужда от него. Щях да замина, да се разделя с тази къща, с този младеж и с лятото. Баща ми беше до мен — той на свой ред ме хвана под ръка и влязохме вътре.

А вътре бяха сакото на Ан, подредените от нея цветя, стоята й, уханието й. Баща ми затвори кепенците, извади от хладилника бутилка, взе две чаши. Това беше единственият достъпен за нас лек. Извинителните писма още се валяха върху масата. Избутах ги с длан, листите се попиляха по паркета. Баща ми тъкмо пристъпваше да ми подаде пълната чаша, поколеба се, прекрачи ги, без да ги настъпи. Намирах, че всичко е символично и пошло. Поех чашата и я пресуших на един дъх. Помещението тънеше в сумрак, виждах сянката на баща ми пред прозореца. Морето се плискаше о пясъка.

ДВАНАЙСЕТА ГЛАВА

А после — Париж, погребението в слънчев ден, любопитната тълпа, черните дрехи. Баща ми и аз се ръкувахме с разни възрастни родственици на Ан. Гледах ги с интерес — те положително биха идвали на чай у дома веднъж годишно. Хората се взираха в баща ми състрадателно: Уеб явно бе разгласил новината за женитбата. Видях, че Сирил ме причаква на изхода. Отбягнах го. Неприязънта ми към него беше свършено неоснователна, но не можех да я превъзмогна... Околните се тюхкаха по повод на нелепото, ужасно произшествие, и тъй като аз хранех съмнения относно случайния характер на тази смърт, те ми действаха утешително.

На връщане, в колата, баща ми хвана ръката ми и я стисна. Помислих си: „Ти вече си нямаш друго, освен мен, аз вече си нямам друго, освен теб, ние сме сами и нещастни“ и за първи път се разплаках. Сълзите бяха доста приятни, без нищо общо със страшната празнота, изпитана в болницата, пред литографията с изглед от Венеция. Баща ми безмълвно, с измъчено изражение ми подаде носната си кърпа.

В продължение на месец живяхме като вдовец и сираче, обядвахме заедно, не ходехме никъде. Понякога отваряхме дума за Ан: „Сещаш ли се за деня, когато...“, предпазливо извъръщайки очи, от боязън да не би да се нараним взаимно или да не би нещо у един от двамата ни да се отприщи и да бъде изречено непоправимото. Тези задръжки, подходът да се щадим бяха възнаградени. Скоро постигнахме да говорим за Ан естествено, като за скъпо същество, с което сме щели да бъдем щастливи, но Бог го е прибрал при себе си. Пиша Бог, а не случайността, но ние всъщност не вярвахме в Бога. Пак добре, че при създадените обстоятелства ни бе позволено да вярваме в случайността.

А сетне един ден, у някаква приятелка се запознах с братовчеда й — той ме хареса, харесах го и аз. Първата седмица се виждахме непрекъснато, с неудържимия порив на всяка начеваща любов, а баща ми, непригоден за самота, последва примера ми — с една твърде

пробивна млада жена. Животът се възобнови постарому, както си бе предвидимо. Когато се срещаме с баща ми, се смеем заедно, обсъждаме завоеванията си. Той несъмнено подозира, че отношенията ми с Филип не са платонични, аз пък съм съвсем наясно, че новата приятелка му излиза скъпичко. Но сме щастливи. Зимата преваля, за почивката няма да наемем същата вила, а друга — близо до Жуан ле Пен.

Ала когато призори лежа будна в кревата, сама с шума на парижките коли, понякога паметта вероломно ме връща към лятото и всички спомени. Ан, Ан! В тъмнината повтарям името тихичко, дълго-дълго. Тогава нещо се надига в мен и затворила очи, аз го назовавам по име: Добър ден, Тъга.

Издание:

Франсоаз Саган
Добър ден, тъга

Френска
Второ издание

Превод от френски: Елка Лазарова

Françoise Sagan
Bonjour tristesse
© Editions Julliard, Paris, 1954

Превод: Елка Лазарова
Технически редактор: Олга Стоянова
Коректор: Мария Христова

Художествено оформление © ФАМА
Формат 60/90/16, печ. коли 9

ИК „ФАМА“ — София
Печат „УНИСКОРП“

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.